

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

Засновник
Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій
Свідоцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького
регіонального центру підвищення
кваліфікації;
заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директо-
ра Чернівецького
регіонального центру підвищення
кваліфікації;
відповідальний секретар: ХАЛАВКА Л.В.,
завідувач редакції Чернівецького
регіонального центру підвищення
кваліфікації
члени редакційної колегії:
БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;
КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук,
завідувач кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича;
ЖИТАРЮК Н.Г., головний спеціаліст Міжрегіонального
управління НАДС у Чернівецькій, Івано-Франківській та
Чернівецькій областях;
МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек»,
заслужений журналіст України
РОТАР Н.Ю., професор кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, доктор політичних наук;
СКАБ М. С., професор філологічного факультету Черні-
вецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
СМОЛДИРЕВА Т.П., асистент кафедри журналістики
філологічного факультету Чернівецького національного
університету ім. Ю. Федьковича;
ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної
інформації Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;
ХАЛАВКА Т.Б., експерт з місцевого самоврядування, роз-
витку громад та децентралізації,
кандидат наук з державного управління;
ПАВЛЮК М. В., перший заступник голови Чернівецької
обласної ради, кандидат політичних наук;

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
58001, Чернівці,
вул.Поповича, 2, 4 поверх, к.17
Тел/факс: (0372) 552903
E-mail: bukvisnyk.cv@gmail.com

Редакція зберігає за собою право скорочува-
ти й редагувати подані текстові оригінали. Жур-
нал може друкувати матеріали, не поділяючи
думки автора. Статті не рецензуються та не повер-
таються. За точність наведених даних відповідають
автори. Передрук матеріалів – тільки з дозволу
редакції.
Періодичність виходу журналу – 4 номери на рік

Державне управління та державна служба

Наталія Алюшина: Психологія війни. Як знайти сили і не втратити здоровий глузд.....	3
Людмила Рикова: Попит на навчання залишається високим навіть в умовах воєнного стану.....	4
Микола Ярмистий: Особливості організації підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.....	6
Робота служби зайнятості в умовах воєнного стану	8
Ольга Ходоба: Як працює Гуманітарний штаб	11
Заклади культури краю: Робота проводиться із чітким дотриманням правил безпеки	13
Наталія Житарюк: Діяльність публічних службовців області у період воєнних дій: проблеми та нові завдання	14
Галина Кудринська: Ми стоїмо на новому етапі розвитку і нашої країни, і державної служби зокрема.....	16

Місьцеве самоврядування

Василь Скрипкару: Виклики та випробування проявили нас як громаду максимально зібрану, згуртовану та націлену на перемогу	19
Олексій Грушко: Головні завдання Агенції регіонального розвитку Чернівецької області	26
Михайло Савчишин: виконуємо бюджет, забезпечуємо потреби мешканців громади та внутрішньо переміщених осіб	27
Банилівська громада: Забезпечуємо надійний тил	28
Боянська громада: Війна не залишила байдужим нікого	29
Великокучурівська громада: Багато працювати та поважати внесок кожного.....	30
Сокирянська громада: Наближаємо перемогу разом!.....	31
Ставчанська громада: Тримати міцний тил і підтримувати українську армію.....	32
Тарашанська громада: Головне – триматися разом, а перемога не забариться.....	33

Наукова думка

Павло Лодин: Вигнані з рідної землі: Депортації як традиційна форма державної політики кремля	34
Євген Магда: Удар в спину: чому Санду та Спину Грають проти України?	35
Дайджест «історичного спротиву» 37	
Наталія Нечаєва-Юрійчук, Сергій Троян: Україна: війна – перемога – пам'ять 39	
Ленд-ліз-2022: Війна за Україну	41
Європейський вектор України: в очікуванні рішення	43
Сергій Гакман: 9 травня: свято чи біль?	45
Анатолій Круглашов: перспективні завдання євроінтеграції України	48
Стратегічний компас: оборонно-безпекова стратегія ЄС	51
Творення чергових конспірологічних теорій через дискредитацію політиків	53
Українська відсіч тотальній російській агресії: Чотири місяці	55

Громадянське суспільство

Молодіжна рада: два роки діяльності	58
Олена Танасійчук: У шелтерах постраждали від війни жінки та діти отримають комплексну допомогу	60
Громадські організації Буковини отримали техніку для 5 мобільних центрів соціально-побутових послуг для ВПО та вразливих груп	62

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

Світлана Шарагова: Чернівецький РЦПК пропонує нові форми навчання та оновлену тематику семінарів	63
Яна Мельничук: Вивчено потреби у професійному навчанні публічних службовців в умовах воєнного стану.....	64

НАТАЛІЯ АЛЮШИНА,

*голова Національного агентства України
з питань державної служби*

ПСИХОЛОГІЯ ВІЙНИ. ЯК ЗНАЙТИ СИЛИ І НЕ ВТРАТИТИ ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД

Війна є надзвичайним психологічним подразником для людини та суспільства. Ми не маємо природного імунітету, здатного захистити від стресу, що спричиняють бойові дії. Втім, існують правила і практики, які дозволяють навчитися спокійніше сприймати ситуацію. І цим зберегти фізичне здоров'я та душевну рівновагу. Своє, і тих, хто перебуває поруч.

Війна спричиняє тривалу стресову ситуацію. Призвичаїтися до неї можна шляхом акцентованих соціальних комунікацій. На усіх рівнях та в усіх середовищах: серед людей, в установах чи організаціях. Підтримуюче спілкування знижує стресовий поріг і мотивує жити повноцінно. Це правило актуальне у мирний та воєнний час. За час, що займаюся психологічними тренінгами, HR-практикою і сферою державного управління, сформувала низку правил з формування дієвої комунікації. Насамперед для будь-якої спільноти важливо мати мету і спільне бачення, як її досягти. Комунікація має бути доступною, а її меседжі – достовірними і змістовними.

Дієвість інформаційних каналів можна перевірити на прикладі будь-якого державного відомства чи приватної компанії. Ключова умова – відкритість для усієї спільноти. Ідеться про доступність порталів, телеграм-каналів, електронних розсилок, дайджестів. Їхня вага зростатиме, якщо люди цікавляться ними і відчують до них певний рівень довіри.

За умови позитивних відповідей на ці маркери, варто оцінити ще й змістовний рівень комунікації. Її основа – увага і людяність. Людиноцентричність – «must have» для

держслужбовців. Люди завжди на першому місці – їхнє життя, безпека і здоров'я. Цінна не лише матеріальна, але й моральна підтримка.

Будь-яка корисна й достовірна інформація робить людей більш захищеними. Це можуть бути повідомлення про номери телефонів і координати надзвичайних служб, контакти волонтерських центрів, логістичні плани щодо місць зберігання продуктів харчування, води та ліків, поради з відновлення фізичного здоров'я і психологічної рівноваги. Циркуляція такої інформації у соціальних комунікаціях зміцнює психологічну стабільність спільноти, напрацьовує імунітет від паніки й фейків.

В умовах воєнного стану важливо підтримувати внутрішню комунікацію у команді – незалежно від того, продовжують люди працювати, чи роботу призупинено. Регулярне спілкування дозволяє команді впоратися із стресом, отримати відчуття впевненості. Для кращого розуміння настроїв працівників важливий зворотній зв'язок. Із цією метою у НАДС ми, приміром, організували щоденні спільні онлайн наради, а впродовж дня – вузькі zoom-зустрічі з окремих питань.

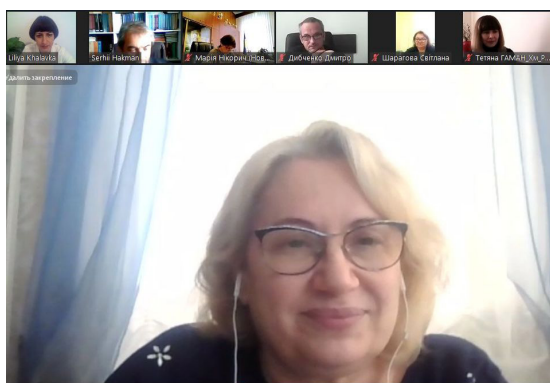
Відвертість – передумова якійсї комунікації. Психологічна витривалість колективу зумовлена його емоційною рівновагою. Необхідно підтримувати людей, пояснювати їм складні питання, окреслювати подальші кроки.

Варто говорити з командою про непрості моменти із розумінням реального стану справ. Так люди коректно плануватимуть подальші кроки і власну фінансову спроможність. Слід проговорювати всі сценарії розвитку подій – оптимістичні та не дуже.

Приміром, в умовах воєнного стану держслужбовцям суттєво скоротили заробітні плати. Подекуди виходить менше законодавчо встановленої «мінімалки».

Потрібно помічати тих, хто з певних причин лишився поза увагою колективу, і, можливо, очікує співчуття, підтримки або заохочення. Невизначеність часто викликає у людини страх, смуток чи тривогу. Або навпаки – ейфорію від уявних чи реальних здобутків. Цього варто уникати і пояснювати людям те, що вони хибно чи некоректно розуміють.

Війна – час відповідального лідерства. Комунікація дозволяє найбільш активним учасникам залучати спільноту до генерації загальних рішень. Ідеться про поточні і стратегічні плани, пріоритети розвитку для підрозділу чи усього відомства. Усе це гуртує до спільних дій і зменшує імовірність панічно-депресивних настроїв. Адже кожен відчуває причетність до загальної справи.

Сильні колективи об'єднані цінностями. В умовах війни це – відповідальність, добросовісність, результативність, командний дух. Ці чесноти спонукають іти вперед і досягати мети. Важливо об'єднувати людей навколо добрих справ. Приміром, волонтерських проектів чи благодійних ініціатив. Це надихає і додає сил.

І, зрештою, головне правило підтримуючої комунікації – лишатися оптимістами. Позитивне мислення мотивує співробітників. Безумовно, не варто забувати про вдячність. Завжди, і особливо зараз, важливо дякувати людям за віддану працю. Подяка – ключовий елемент зацікавленості й залучення. В умовах війни люди, які забезпечують стабільність державного апарату і керованість країни, на це точно заслуговують.

Джерело: https://lb.ua/blog/natalia_aliushyna/512605_psihologiya_viyeni_yak_znayti_sili_i.html?fbclid=IwAR0y_NYauAP0jJ_FMkwKq2u76Ab-pyYI2tHZmk6Gw_

ЛЮДМИЛА РИКОВА,

Директор Генерального департаменту з питань професійного розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування НАДС

ПОПИТ НА НАВЧАННЯ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ВИСОКИМ НАВІТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні державні службовці і посадові особи місцевого самоврядування продовжують виконувати свої обов'язки за нових, незвичних, а іноді й небезпечних обставин, і це, безумовно, вимагає постійного розширення і оновлення їх професійних компетентностей. Попит на навчання залишається високим навіть в умовах воєнного стану, саме тому НАДС спрямовує свої зусилля на задоволення навчальних потреб публічних службовців. У нових воєнно-політичних умовах виникає потреба у навчанні за те-

матиками, які раніше не пропонувала система професійного навчання. Щоб зрозуміти, яких професійних знань бракує публічним службовцям у період воєнного стану і які нові знання будуть затребувані після його припинення, НАДС проведено опитування державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо професійного навчання в умовах воєнного стану.

Насамперед НАДС цікавило питання щодо зміни пріоритетів у тематиках програм підвищення кваліфікації та їх актуальності.

Саме для цього у рамках опитування нами було запропоновано два блоки питань щодо тематики програм, потрібних у період воєнного стану і після його припинення. Актуальними в період дії воєнного стану та після його завершення публічні службовці визначили багато тем прикладного характеру. Назву тільки кілька з них: наприклад, порядок дій для збереження державного майна під час війни, законодавство щодо оцінювання збитків, заподіяних майну під час війни, порядок залучення державних службовців до документування військових злочинів, організація архівного збереження, багато тем, що стосуються реінтеграції окупованих територій, подолання екологічних наслідків війни. Набувають актуальності програми, які спрямовані на психологічне відновлення після припинення воєнних дій, зокрема управління персоналом з урахуванням порушень психічного, психологічного і емоційного стану.

Звичайно, це не вичерпний перелік напрямів, тем, які наші респонденти зазначили як вкрай необхідні в умовах воєнного стану. Тематика, запропонована респондентами і узагальнена нами, буде передана Українській школі урядування, регіональним центрам підвищення кваліфікації для подальшого розроблення програм підвищення кваліфікації, які стануть у нагоді для публічних службовців у воєнний період і після його завершення.

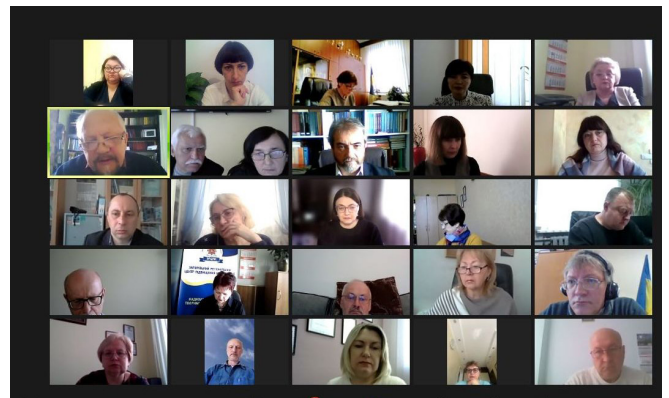
Опитування показало, що найбільш затребуваними та доступними видами професійного навчання залишається підвищення кваліфікації самоосвіта – разом це майже 60%. Серед публічних службовців популярними провайдерами залишаються, знову ж таки, Українська школа урядування і регіональні центри підвищення кваліфікації – разом 64%. Кожен четвертий респондент обирає контент, запропонований відповідними регіональними центрами підвищення кваліфікації. Відповіді респондентів, які вважають тематику

програм неактуальною, і респондентів, яким важко її оцінити – а це разом 40%, є підставою для підсилення уваги провайдерів до якості таких послуг, рівня компетентності викладачів та їх готовності до сприйняття змін, розуміння та задоволення сучасних та швидко змінюваних потреб професійного навчання.

Також хочу зазначити, що незважаючи на дію воєнного стану, у нас у штатному режимі працює експертно-консультаційна рада з погодження програм. На час війни було опрацьовано понад сто та погоджено понад п'ятдесят програм. На сьогодні ми готуємо ще один наказ погодження приблизно п'ятдесяти програм підвищення кваліфікації. Беручи до уваги звернення державних органів та органів місцевого самоврядування щодо потреб у задоволенні запитів працівників на навчання, інформування про наявні програми підвищення кваліфікації, відновлено роботу порталу «Управління знаннями». 27 квітня на порталі було відкрито набори на понад двадцять програм. З кожним днем їх кількість збільшується.

Як і всі наші громадяни ми, публічні службовці, освітяни, працюємо в нових умовах і шукаємо найкращі механізми реалізації покладених на нас завдань і функцій. Допомога публічних службовців в отриманні необхідних в умовах воєнного стану знань і вмінь – це наш з вами внесок у нашу перемогу.

(За матеріалами круглого столу «Підвищення професійного рівня державних службовців в умовах російської агресії»)

МИКОЛА ЯРМИСТИЙ,

*директор Чернівецького регіонального
центру підвищення кваліфікації,
кандидат наук з державного управління*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану виникає запитання щодо організації професійного навчання публічних службовців. Мова йде про необхідність функціонування системи підвищення кваліфікації, оновлення змісту та форм навчання, потреб та можливостей службовців брати участь у відповідних навчальних програмах, враховуючи безпеку як учасників навчального процесу, так і персоналу закладів.

Національне агентство України з питань державної служби (надалі НАДС) зауважує, що в умовах воєнного стану заклади вищої та післядипломної освіти мають надавати особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, фахову інформаційну та роз'яснювальну підтримку з актуальних питань проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування шляхом проведення навчань за програмами підвищення кваліфікації різноманітного тематичного спрямування, зокрема з питань особливостей правового режиму воєнного стану, державної політики підтримки внутрішньо переміщених осіб, психологічної допомоги у кризових ситуаціях, організації домедичної допомоги тощо (лист НАДС від 30.03.2022 №1434/07).

Очевидно, що мотивація до підвищення кваліфікації залежить від потреб і мож-

ливостей самого службовця. З метою вивчення навчальних потреб Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації у квітні 2022 року провів опитування державних службовців військових адміністрацій області та територіальних управлінь центральних органів влади в Чернівецькій області щодо організації та проходження підвищення кваліфікації в умовах воєнного стану. За результатами дослідження переважна більшість опитаних службовців (68%) засвідчили, що їм потрібно підвищувати свій професійний рівень навіть в умовах воєнного стану. Так само, як і більшість опитаних (72%) зазначили, що тематика програм підвищення кваліфікації повинна відповідати як умовам воєнного стану, так і професійним компетенціям службовців. За результатами подібного опитування НАДС (Звіт на сайті: <https://pdp.nacs.gov.ua/>) особи, які мали можливість пройти професійне навчання під час дії воєнного стану, переважно мотивували до навчання необхідність виконання індивідуальної програми професійного розвитку (44,6%), необхідність набуття нових компетентностей (41,8%), небажання втрачати можливість підвищити рівень професійної компетентності (33,8%).

Проблема полягає в тому, що в умовах військової агресії актуалізується питання щодо вдосконалення професійних

компетенцій державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування відповідно до діяльності органів публічної влади. На місцевому рівні діяльність органів влади зосереджена за такими напрямками як робота з внутрішньо переміщеними особами, налагодження отримання та розповсюдження гуманітарної допомоги, цивільного захисту населення, проведення заходів щодо оборони територіальних громад, інформаційне забезпечення та запобігання фейкам. Потребують інших організаційних та управлінських підходів вирішення питань у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту тощо. Очевидно, що за даних умов зміст програм підвищення кваліфікації повинен бути адаптований до нових умов роботи службовців. Критерієм такої адаптації є максимальна відповідність змісту навчальних програм до конкретних завдань службовців в умовах воєнного стану.

У процесі підвищення професійної компетентності публічних службовців важливе застосування відповідних форм і методів навчання. Потрібно враховувати, що в період військових подій у державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування робочий день ненормований, виконання завдань ускладнюється додатковими функціональними навантаженнями та необхідністю дбати про власну безпеку. Перезавантаженість щоденними справами не дозволяє службовцям повною мірою брати участь у відповідних семінарах. Повноцінна участь у підвищенні кваліфікації часто перебивається сиренами та негайною потребою перейти до бомбосховища. За цих умов найбільш доцільною формою навчання є дистанційне навчання.

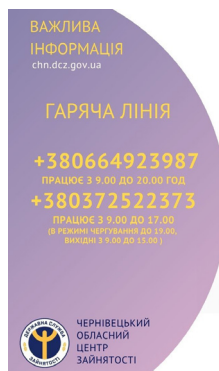
Відповідно до наказів НАДС від 18 вересня 2020 р. № 173-20 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад за

дистанційною формою навчання» та МОН від 25.04.2013 №466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» визначається порядок та форми дистанційного навчання. Зокрема дистанційна форма підвищення кваліфікації – це така форма організації навчального процесу, яка реалізується за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, зокрема Інтернету, та передбачає можливість отримання слухачами відповідного сертифікату.

Дистанційна форма навчання може проходити в синхронному або в асинхронному режимі. Синхронний режим передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо); асинхронний режим – це взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо. Іншими словами синхронний режим передбачає освоєння матеріалу безпосередньо при спілкуванні слухача та викладача в режимі онлайн, а асинхронний режим передбачає самостійне освоєння службовцем матеріалу за консультативної підтримки викладача, застосовуючи також Інтернет-ресурси.

Відповідно до нормативно-правових актів та навчальних потреб навіть в умовах воєнного стану залишається нагальна потреба у підвищенні кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Головним завданням в цьому процесі є застосування закладами післядипломної освіти нових підходів щодо організації освітнього процесу, адаптації змісту навчальних програм до реальних умов діяльності органів влади з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій дистанційного навчання.

РОБОТА СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

З початку військових дій всі філії Чернівецького обласного центру зайнятості працюють у звичному режимі.

В робочі дні з 8.30 год до 17.00 год фахівці здійснюють прийом безробітних та шукачів роботи.

В усіх філіях в режимі чергування відбувається консультування шукачів роботи до 19.00, на вихідних з 9.00 до 15.00.

Телефони «гарячої лінії» Чернівецького обласного центру зайнятості працюють щодня: +380664923987 з 9.00 до 20.00 год, +380372522373 з 9.00 до 17.00 год (в режимі чергування до 19.00, вихідні з 9.00 до 15.00)

Чернівецька обласна служба зайнятості активно займається працевлаштуванням осіб, які вимушено покинули свої домівки через бойові дії.

Фахівці служби зайнятості для розширення бази вакансій працюють з сайтами пошуку роботи, здійснюють відбір претендентів та домовляються про співбесіду з роботодавцями.

Наші фахівці налагодили роботу щодо перереєстрації безробітних, які перебували на обліку в регіонах, де відбуваються активні бойові дії, також реєструють та надають статус безробітного всім, хто має необхідний перелік документів.

Відповідно до підпункту 1 пункту 23 Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 792, відсутність на дату прийняття рішення про надання статусу безробітного документів,

зазначених у пунктах 17 і 18 цього Порядку, є підставою для відмови в наданні статусу.

Перелік документів для набуття статусу безробітного:

- паспорт;
- ідентифікаційний код;
- документ про освіту;
- трудова книжка;
- військово-обліковий документ для осіб, які звільнилися із строкової військової служби.

Служба зайнятості надає послуги не лише тим, особам, які перебувають на обліку та зареєстровані як безробітні, але і тим, які мають нерозірвані трудові відносини з роботодавцем.

Якщо у шукача роботи немає необхідного переліку документів, щоб отримати статус безробітного, така людина має право на отримання соціальних послуг, у тому числі на пошук підходящої роботи.

Отримувати такі послуги громадяни мають можливість, будучи обліковані як шукачі роботи. Водночас обов'язково необхідно пред'явити паспорт та довідку про присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків. Такі особи мають проінформувати працівника центру зайнятості про свою освіту, досвід роботи, зайнятість або перебування у трудових відносинах. Трудову книжку пред'являти не обов'язково.

У разі, якщо у людини не розірвані трудові відносини, ця людина може працевлаштуватися за сумісництвом.

Крім того, здійснювати пошук роботи громадяни можуть і без безпосереднього звернення до філії обласного центру зайнятості, скориставшись інтернет-сторінкою державної служби зайнятості та шляхом ознайомлення з інформацією про вакансії на сторінці у соціальній мережі Facebook.

Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову від 19 березня 2022 року №334 «Деякі питання реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, нарахування та виплати допомоги по безробіттю на період дії воєнного стану». У документі визначено можливі способи подачі заяви для набуття статусу безробітного та призначення допомоги по безробіттю:

- через «Портал Дія», зокрема через мобільний додаток «Порталу Дія»;
- особисто в центрі зайнятості;
- за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку.

В областях, де центри зайнятості не можуть забезпечити фінансування допомоги,

переказ коштів буде здійснювати АТ «Ощадбанк» на банківський рахунок заявника або шляхом переказу через міжнародну платіжну систему «MY TRANSFER».

Фахівці служби зайнятості розробили покрокову інструкцію комунікації з центром зайнятості для зареєстрованих безробітних. Нею можуть скористатися громадяни, котрі перебувають на території, яка зазнала агресії РФ, але бажають отримувати надалі послуги служби зайнятості; громадян, які виїхали в інший регіон України; громадян, які виїхали за кордон.

Ознайомитися з переліком вакансій у Чернівецькій області можна на сайті Чернівецького обласного центру зайнятості у розділі «Шукаю роботу». Щоденно на сайті оновлюється інформація з актуальними

вакансіями регіону у повідомленні «Шукаємо роботу разом», тут є можливість завантажити увесь перелік вакансій у зручній таблиці.

Ознайомитися з актуальними вакансіями можна у Telegram-каналі Державної служби зайнятості: «Робота зараз: Державна служба зайнятості» за посиланням <https://t.me/worknowdcz>.

Роботодавці можуть подати вакансію через наш чат-бот @DCZWorkNowBbot, після її публікації фахівці одразу розпочинають підбір кандидатів. У чат-боті можна отримати інформацію щодо пошуку роботи, професійного навчання, розміщення вакансій та трудового законодавства.

Служба зайнятості закликає роботодавців повідомляти про потребу підприємств у працівниках. У зв'язку із збільшенням кількості вимушених переселенців, які прибувають на Буковину та шукають тут роботу, Чернівецький обласний центр зайнятості просить роботодавців повідомляти про потребу підприємств у працівниках. Фахівці служби зайнятості оперативно підберуть працівників серед наявної в нас бази шукачів роботи.

Обслуговування громадян під час воєнного стану

Ви зареєстрований безробітний та перебуваєте на території, яка зазнала агресії РФ, але бажаєте отримувати наші послуги надалі:

	Очікуйте на дзвінок чи повідомлення працівника Державної служби зайнятості щодо подальших дій. Ми працюємо з Вами дистанційно.
Крок 1	
	Зателефонуйте на "гарячу лінію" Державної служби зайнятості або напишіть нам.
Крок 2	

Ви виїхали в інший регіон України

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ За можливості зайдіть з карт'рини радником у зручний для вас спосіб. ✓ Щоб відновитися від послуг Державної служби зайнятості/припинити статус зареєстрованого безробітного. ✓ Якщо Вам не вдалося зв'язатися з карт'рини радником, повідомте про це за номерами "гарячої лінії" Державної служби зайнятості. ✓ Очікуйте на дзвінок карт'рино радника або іншого фахівця служби.
Крок 1	
	Зверніться до найближчого працюючого центру зайнятості з метою отримання послуг Державної служби зайнятості.
Крок 2	

Ви виїхали за кордон

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ За можливості зайдіть з вашим карт'рини радником та повідомте про Ваше перебування за кордоном або намір виїхати. ✓ Щоб відновитися від послуг Державної служби зайнятості, скачайте завантажте або напишіть фотографію та надішліть нам. ✓ Ви також можете заповнити форму онлайн або через наш чат-бот. ✓ Після цього реєстрація в службі зайнятості буде припинена.
Крок 1	
	Після повернення в Україну ви можете звернутися до служби зайнятості для отримання послуг відповідно до чинного законодавства.
Крок 2	

Питання реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, нарахування та виплати допомоги по безробіттю на період дії воєнного стану

Роботодавці, які працевлаштовують внутрішньо переміщених осіб, можуть отримати компенсацію 6500 гривень. Для отримання компенсації витрат роботодавець не раніше, ніж через п'ять календарних днів після працевлаштування особи подає до філії регіонального центру зайнятості заяву про компенсацію витрат та необхідний перелік документів, які визначені постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. №331.

Компенсацію витрат надають за кожну працевлаштовану особу на умовах строкового або безстрокового трудового договору (контракту), гіг-контракту, зокрема за сумісництвом, за яку роботодавець сплачує єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, на період воєнного часу та протягом 30 календарних днів після його скасування або припинення. Загальна тривалість надання компенсації витрат не може перевищувати двох місяців з дня працевлаштування особи. Станом на 13 квітня 2022 року, до служби зайнятості за пошуком роботи звернулися 510 осіб, які покинули домівки через

військові дії, вже 74 внутрішньо переміщені особи знайшли роботу на Буковині.

З початку військових дій у Чернівецькій області статус безробітного отримали 117 осіб, 27 осіб перереєстровані з регіонів, де ведуться бойові дії, для майже 400 шукачів роботи фахівці створили облікові картки клієнтів та видали направлення на вільні робочі місця. Також 22 осіб зареєструвалися, а троє перереєструвалися через портал послуг «Дія».

Переселенці тепер працюють лікарями, озеленювачами, швачками, в'язальниками схемних джгутів, водіями тролейбусів, бухгалтерами продавцями, менеджерами, касирами, водіями автотранспортних засобів, швачками, двірниками, медсестрами.

Більшість працевлаштованих у м.Чернівцях – 62 осіб, а також на Вишниччині, Кіцманщині, Герцаївщині та Сторожинеччині.

Інформацію надано пресслужбою Чернівецького обласного центру зайнятості

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ «SAVE THE CHILDREN UK» ОПІКУВАТИМЕТЬСЯ ДІТЬМИ-ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ

Міжнародна організація «Save the Children UK» опікуватиметься дітьми-переселенцями, які через російську агресію наразі проживають на Буковині. Вони, зокрема, готові надавати реабілітаційні послуги малюкам з інвалідністю, а також забезпечити їх необхідним обладнанням та матеріалами. Про це ішлося під час зустрічі заступниці начальника Чернівецької ОВА Ірина Ісопенко із радницею з гуманітарного захисту дітей «Save the Children» Лорен Мюррей.

«Дітей, які прибувають до нас із гарячих точок, ми розміщуємо у спеціалізованих закладах. Там вони у безпеці і мають усе необхідне для життя. Проте кількість евакуйованих збільшується, тож потреби зростають», – сказала Ірина Ісопенко.

Вона також розповіла про гуманітарну місію Буковини у воєнний час – прийом до-

помоги, роботу волонтерів, відправки, які щоденно здійснюють із області до зон активних бойових дій. Також окреслила алгоритм прийому, розміщення та проживання дітей-переселенців.

Натомість Лорен Мюррей зазначила, що за потреби їхня організація може також допомогти Буковині із забезпеченням кваліфікованими кадрами. Йдеться про волонтерів, психологів, реабілітологів, дефектологів, вихователів тощо.

Вона також наголосила на тому, що на їхню допомогу можуть розраховувати не лише евакуйовані, а й буковинські діти, які перебувають у закладах інституційного догляду області.

Джерело: <https://www.facebook.com/slujba.ditu>

ОЛЬГА ХОДОБА,

директорка Департаменту соціального захисту населення Чернівецької ОВА, координатора Гуманітарного штабу

ЯК ПРАЦЮЄ ГУМАНІТАРНИЙ ШТАБ

24 лютого росія напала на Україну. Із цього дня життя кожного українця помінялося на «до» та «після». Буковина була однією з перших, хто розгорнув гуманітарний фронт, і завдяки цьому на сьогодні ми маємо Гуманітарний штаб, який допомагає як військовим, так і цивільним, які потерпають внаслідок цієї війни.

Гуманітарну допомогу надають як небайдужі українці, так і країни з-за кордону та міжнародні організації. Ми вже на сьогодні отримали значну гуманітарну допомогу з десятків країн світу, серед яких Італія, Іспанія, Туреччина, Румунія, Молдова та інші країни. Тут ми розвантажуюмо наші фури. За день ми можемо розвантажити до десяти – це означає, що ми отримали гуманітарну допомогу в середньому 200-230 тонн.

В подальшому гуманітарну допомогу ми сортуємо та розподіляємо. Тут у нас подушки, ковдри та матраци – це все для переселенців. Тут – військова амуніція, тут – продукти харчування. Не менш важлива частина у нас – це медичні препарати. Ми дуже бережно всі медикаменти пакуємо і направляємо на ті лікарні, госпіталі, які цього потребують, і тут

у нас працюють наші медики-волонтери.

З Гуманітарного штабу ми кожного дня направляємо тисячі мішків продуктових наборів. Ці мішки важать по 10-15 кг і ми направляємо їх саме у «гарячі» точки з розрахунку на два тижні на одну сім'ю (3-4 особи). Тут у нас ціла армія і волонтерів, і помічників. Перебувають у Гуманітарному штабі також і переселенці. З початку війни ми відправили понад півтори тисячі тонн продуктів харчування у «гарячі» точки, а також у великій кількості медикаменти та інші речі. Продукти з Чернівців їдуть до Чернігова, Києва, Херсона, Чугуєва, Бучі, Миколаївської області, а також Харківської та Луганської.

Віддамо належне нашим водіям-волонтерам, які ризикуючи життям направляють наші вантажі у «гарячі» точки.

Робота в Гуманітарному штабі не припиняється ні вдень, ні вночі і триватиме вона аж до перемоги. Слава Україні!

Джерело: <https://bukoda.gov.ua/news/za-odin-den-mozhut-rozvantazhiti-do-desyati-fur-yak-pracyuyegumanitarnij-shtab>

Фото: <https://bukoda.gov.ua/>

МАРТІН ЗАЙЛЕР: РОБИМО ВСЕ МОЖЛИВЕ З НАШОГО БОКУ, ЩОБ ПІДТРИМАТИ НАШИХ ДРУЗІВ І ПАРТНЕРІВ

У Чернівецьку область із дружнім візитом прибув Президент Генеральної ради депутатів округу Швабія (Німеччина) Мартін Зайлер. Під час спільної пресконференції з головою Чернівецької ОВА Сергієм Осачуком мова йшла про партнерство між регіонами, допомогу українцям, яку сьогодні надає Німеччина, а також Мартін Зайлер висловив свою підтримку щодо вступу України до ЄС:

Україна захищає не лише свою свободу, не лише свою територіальну незалежність, а і європейську гідність, європейські цінності, і тому нам цілком зрозуміле прагнення України приєднатися до ЄС. Нещодавно була зустріч Урсули фон дер Ляен з Президентом Зеленським, де обговорювався вступ України до ЄС, і ми нашим партнерством, нашою дружбою також сприятимемо тому, щоб цей процес міг відбуватися якомога швидше.

З Другої світової війни ми вже маємо такий гіркий досвід, і ми знаємо: для того, щоб відбудувати країну і для того, щоб дійти до якогось позитивного результату, необхідно зберігати ці партнерські зв'язки, дружні зв'язки, необхідно прокладати містки між різними організаціями, щоб країна могла отримувати необхідну допомогу, і саме тому найближчі дні, найближчі кілька тижнів ми будемо якомога більше спілкуватися з громадами тут на місці і з іншими містами України для того щоб допомогти Україні отримати необхідну допомогу і для того, щоб рухатися тільки вперед».

Президент Генеральної ради депутатів округу Швабія також зазначив, що на сьогодні вони уже прийняли в себе близько десяти тисяч українців, і важливим є те, що дві третини з них уже живуть не в таборах для біженців, а у квартирах, сім'ях, що теж є прикладом єднання.

«Вже через кілька тижнів ми зможемо відзначити 25 років нашого партнерства між округом Швабія та регіоном Буковина. Це така довготривала дружба, і наше партнерство існує як в хороші, так і в складні для України часи, що є дуже важливим. Ми із початку війни постійно перебуваємо у контакті із паном Осачуком, з Буковиною і намагаємося дізнаватися про останні новини, про все, що відбувається в Україні, щоб завжди бути напоготові і при можливості одразу допомагати. Ми також намагаємося постійно будувати містки з різними організаціями в регіоні Швабія, щоб надавати допомогу Буковині – медикаменти, необхідне обладнання. Ми співчуваємо, слідкуємо, допомагаємо і робимо все можливе з нашого боку, щоб підтримати наших друзів, наших партнерів.

Сьогоднішня наша присутність тут – це також сигнал того, що ми перебуваємо на вашій стороні, і ми всебічно будемо вам допомагати у ці складні часи. Ми вражені, шоковані нападом росії на Україну і тим, що зараз відбувається в Україні, але також ми вражені мужністю українських солдатів, які захищають батьківщину, а також мужністю звичайного цивільного населення, тим, як люди справляються з усім, що зараз відбувається, як людей це об'єднало і як вони спільними зусиллями борються з усім.

ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ КРАЮ: РОБОТА ПРОВОДИТЬСЯ ІЗ ЧІТКИМ ДОТРИМАННЯМ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ

Про роботу закладів культури області у період воєнного стану розповіла в етері «Українського радіо Буковини» в.о. начальника управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації Тетяна Шарагова.

«Ми намагаємося бути відкритими, доступними до кожного, хто сьогодні перебуває на території області, але звичайно що робота організовується із жорстким, чітким дотриманням правил безпеки, які диктують нам умови військового стану і, звичайно, умови комендантської години», – зазначила Тетяна Шарагова.

На сьогодні, додала вона, заклади не працюють на всю потужність, однак моніториться ситуація, чи готові глядачі відвідувати заходи, які проводять всередині приміщення, адже на території області є велика кількість внутрішньо переміщених осіб, що пережили жахіття російської агресії і які мають певний страх щодо закритих приміщень. Дозволено працювати тим установам, які мають бомбосховище або знаходяться поруч із визначеними бомбосховищами, куди можна перемістити людей у разі повітряної тривоги.

Також, за словами очільниці управління культури, ще не приймалися рішення щодо відкриття музеїв: «Звичайно що є багато бачень з боку людей, які хотіли би їх відвідувати, але, все ж таки, розуміємо, що війна, що колекції музейні мають бути надійно збережені, але разом з тим музейні працівники проводять відкриті пересувні виставки біля своїх приміщень задля того, щоб і буковинці, і ті, хто тимчасово отримали прихисток у нас на Буковині, мали можливість познайомитися з нашою історією, з нашими традиціями і взагалі з буковинським краєм – можливо, для когось це відбувається вперше».

Бібліотечні установи, зауважила Тетяна Шарагова, активно працюють у місцях, де компактно поселені внутрішньо переміщені особи: здійснюються виїзди у школи, гурто-

житки, ліцеї. Така ж робота проводиться і в територіальних громадах.

Флагманом культурно-мистецького життя є Чернівецька обласна філармонія ім. Д.Гнатюка. Так, на території Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича було проведено мистецьку акцію «Відкрите небо». Музиканти симфонічного оркестру спільно з артистами з Харкова, Києва та інших міст України виконували Державний Гімн України та низку інших музичних творів. Участь у заході взяло багато знаних митців, які зараз перебувають у Чернівцях.

Багато цікавих та знакових проєктів робить музей під відкритим небом. Там, зокрема, стартував цікавий етнографічний проєкт «Сила Великодня». Захід, головним акцентом було проведення майстеркласів із писанкарства, випікання великодніх пасок, складання великоднього кошика, набув великого резонансу і дав можливість дітям з різних куточків нашої держави доторкнутися до буковинських традицій.

Почалася також спільна робота з Центром культури «Вернісаж», першими глядачами якого також стали діти.

Таким чином робота закладів культури продовжується, паралельно, за можливості, відновлюється їх діяльність у стаціонарному режимі, значна увага приділяється тимчасово переміщеним особам, – підкреслила Тетяна Шарагова.

НАТАЛІЯ ЖИТАРЮК,

*заступник начальника
Міжрегіонального управління
Національного агентства України
з питань державної служби у
Чернівецькій, Івано-Франківській
та Тернопільській областях*

ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ОБЛАСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ ДІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА НОВІ ЗАВДАННЯ

Із початком війни органи виконавчої влади та місцевого самоврядування першими повинні були брати на себе відповідальність і приймати важливі рішення, від яких залежав подальший розвиток подій. Як це відбувалося і як зараз працює система публічної служби?

Події кінця лютого, початок війни стали шаленим викликом для всіх, виникла потреба швидко адаптуватися до ситуації, щоб зберегти ефективність управління державою та дієздатність її органів. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування максимально оперативно реагували, приймаючи рішення щодо організації роботи в таких умовах. Національне агентство України з питань державної служби, територіальним органом якого ми є, також доволі швидко відреагувало на ці нові виклики.

Оскільки проявилось чимало різних аспектів та нюансів, які досі законодавчо не були врегульовані, постала нагальна потреба у підготовці нових нормативно – правових актів, визначенні алгоритмів дій у тих чи інших ситуаціях, тому НАДС долучилось до цієї роботи, розпочалась також підготовка необхідних роз'яснень щодо найбільш актуальних проблем. Слід зауважити, що на різних територіях нашої держави і тоді, і зараз ситуація розвивається по-різному, тому є загальні роз'яснення, а є ті, які сто-

суються діяльності державних органів та держслужбовців з територій, на яких ведуться бойові дії або які перебувають під окупацією.

Доволі швидко була налагоджена постійна консультативна робота, відкриті прямі телефонні лінії. Ми, у свою чергу, я маю на увазі тероргани, були на зв'язку з публічними службовцями в регіонах, надавали їм методично-консультативну підтримку, а також намагалися оперативно узагальнювати та аналізувати інформацію про ситуацію і потреби на місцях, доносити її до НАДСу.

На початку було дуже багато дзвінків, телефонували як представники служб управління персоналом, так і пересічні держслужбовці, які не розуміли або сумнівались як вчинити правильно у тій чи іншій ситуації. У зв'язку з цим на сайті НАДС була започаткована окрема рубрика, де узагальнювались всі питання і відповіді на них, щоб, наскільки це можливо, надати державним службовцям відчуття підтримки і ґрунту під ногами.

Щодо Чернівецької області, то робота органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у нас організована належним чином. Звичайно, був нетривалий період, коли довелось усвідомити нову реальність і організувати роботу уже виходячи з неї, але всі доволі швидко повернулись до злагодженої та ефективної роботи.

Відкоригувалися певні функції, якась частина завдань відпала, якась додалася. Перед державними службовцями, як і всіма іншими громадянами, постали нові завдання і виклики. Хтось вступив до лав ЗСУ та тероборони, багато людей почали займатися прийомом переселенців, організацією гуманітарної допомоги, хтось долучився до волонтерської діяльності. Тобто робили і продовжують робити все, аби пришвидшити нашу перемогу.

Зміна обставин, нові завдання, покладені на працівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, вимагають нових знань і навичок, однак виникають дискусії щодо доцільності навчання.

По-перше, постійне підвищення рівня професійної компетентності є обов'язком кожного державного службовця відповідно до чинного законодавства, а професійне навчання забезпечує виконання цього обов'язку. Зараз потреба у навчанні не зменшується, а навіть збільшується. Можливо, є потреба у коригуванні його напрямків та тем з огляду на вимоги часу, адже виникли інші актуальні питання. До честі центрів підвищення кваліфікації та інших установ, які займаються професійним навчанням публічних службовців, в тому числі і Чернівецького центру, треба сказати, що вони доволі швидко відреагували, знайшли актуальні теми, погодили їх з НАДС, організували нові форми роботи щоб максимально ефективно працювати в цих умовах. Публічним службовцям надаються ті знання, які потрібні сьогодні. Значна увага приділяється адаптації до життя в умовах воєнного стану, психологічній підтримці тощо. Крім того, людям потрібно якнайшвидше повернутися у звичну (наскільки це можливо) колію, щоб вони продовжували ефективно працювати і якісно виконувати свої завдання. Тому, власне, є потреба також і в професійному навчанні як важливій складовій щоденної роботи.

Судячи із загальної ситуації, державну службу очікують зміни. Коли вони відбудуться і яку форму матимуть?

Нещодавно НАДС провело опитування щодо кількісного і якісного складу державних службовців. Як з'ясувалося, доволі багато людей виїхало за кордон, хтось працює дистанційно, хтось втратив можливість виконувати свої посадові обов'язки, адже є робота, яка вимагає фізичної присутності – на прийомі громадян, у центрах надання адмінпослуг тощо. Тому, звичайно, відбудеться переформатування, відбудеться зміна підходів до роботи, буде переглянуто низку функцій. НАДС розробило методологію функціонального аудиту, за якою державним органам пропонується провести функціональне обстеження своєї діяльності і з'ясувати, які, власне, функції на сьогодні актуальні, а які ні, щоб розуміти, в якому напрямку рухатися далі і не витратити марно ресурс і потенціал.

Нещодавно Голова НАДС Наталія Алюшина наголосила на тому, що українська державна служба має стати аутентичною і набути досвіду європейських практик, саме це стане запорукою її трансформації на професійну, конкурентоздатну і престижну сферу. Вважаю, що сьогодні всі державні органи стоять на порозі серйозних змін.

Як сьогодні організовано роботу територіального управління?

Певний нетривалий період управління працювало дистанційно, але тепер ми здійснюємо всі свої повноваження у штатному режимі. Відповідно до положення, ми надаємо методично-консультативну підтримку службам управління персоналом державних органів. За потреби проводимо комунікативні заходи, доцільність тем яких попередньо обговорюємо з «кадровиками». На таких онлайн-зустрічах розглядаємо ті чи інші нормативні акти у сфері державної служби, обговорюємо алгоритми дій у різних

ситуаціях. Зараз усе вже більш-менш стало зрозуміло, але в перші тижні виникала маса питань: що робити, якщо людина виїхала, якщо людину мобілізували, як бути з присвоєнням рангів, зарахуванням до стажу державної служби окремих періодів роботи тощо. Ми були і залишаємось відкритими до постійної комунікації з будь-яких питань щодо проходження державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. У нас налагоджено роботу телефонних ліній, номери телефонів вказані і на нашій сторінці у ФБ, і на сторінці НАДСу, наші фахівці на постійному зв'язку.

Наразі відновлюється робота із проведення заходів контролю відповідно до за-

твердженого Плану на 2022 рік. В першому кварталі вони були призупинені. Сьогодні ми розуміємо, що в різних регіонах ситуація розвивається по-різному, не всі зможуть провести їх належним чином, але в регіонах, де є можливість працювати у штатному режимі, ми повинні це робити належним чином, адже навіть під час війни, особливо під час війни, дотримання законності – це важлива умова. Оскільки ми вже чітко визначилися з європейськими орієнтирами, і Європа зараз підтримує нас у цьому прагненні просто безпрецедентно, то дотримання європейських цінностей демократії і законності є одним з основних пріоритетів.

ГАЛИНА КУДРИНСЬКА,

доктор філософії, керівник експертної групи з питань класифікації функцій і посад державної служби Генерального департаменту з питань політики оплати праці та функціонального розвитку державної служби НАДС

МИ СТОЇМО НА НОВОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ І НАШОЇ КРАЇНИ, І ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗОКРЕМА

Уже майже чотири місяці ми живемо та працюємо в умовах повномасштабної війни. За цей час державна служба досить швидко адаптувалася до нових умов, більше половини державних службовців продовжили працювати у штатному режимі, частина дистанційно, частина поєднує роботу у штатному режимі з віддаленою. Звісно, тут нам допоміг досвід організації роботи в умовах пандемії, під час якої, зокрема, державна служба відкрила нові можливості віддаленої зайнятості. Працівникам довелося швидко опанувати засоби комунікаційного зв'язку, пришвидшилися процеси цифровізації. Якщо під час пандемії систему електронного

документообігу застосовували 45% державних службовців, то під час воєнного стану цей показник зріс до 85%. І, до прикладу, колись для більшості малознайомий Zoom став сьогодні звичним способом щоденного спілкування, проведення робочих зустрічей та нарад.

Із введенням воєнного стану загроз та змін стало ще більше. Багатьом державним органам довелося переглянути свої основні завдання, форми та організації роботи, канали комунікації та взаємодії. Часткова зміна чи уточнення функціоналу відбулося на кожному з рівнів державних органів та у кожній області. На жаль, деяким працівникам

доводиться працювати в умовах, коли державний орган зруйнований. Також на тимчасово захоплених територіях продовжують виконувати свої службові обов'язки понад 2,5 тисячі працівників. Щодо частини посад оголошено простій. Не дивлячись на ситуацію, результати нещодавнього опитування, в якому взяло участь понад 45 тисяч державних службовців, свідчить про суттєве зростання навантаження у близько половини з них. Крім того, протягом воєнного стану 64% залучаються до роботи у вихідні дні та 10% - до роботи у нічний час.

Якщо говорити про подальші перспективи, то з дня на день Україна вже отримує статус кандидата у члени Європейського Союзу. Цей шлях наша країна обрала давно і чимало вже зроблено. Як зазначила голова Єврокомісії, в Україні вже запроваджено близько 70% європейських правил, норм і стандартів, але попереду нас чекає ще чимало роботи, в тому числі і щодо реформування державного управління.

Підготовлено пакт післявоєнного відновлення країни, яким в подальшому ми будемо керуватися при внесенні наступних змін щодо строків проведення, щодо відновлення призупинених процесів у рамках реформ. Крім того, Верховна Рада затвердила антикорупційну стратегію до 2025 року, в якій також йде мова, зокрема, про реформування державної служби, про реформування системи оплати праці, запровадження оплати праці за новою класифікацією посад. І хочу зазначити, що цю реформу, все-таки, підтримує майже 90% державних службовців. Держава справді в результаті повинна стати конкурентним роботодавцем і залучати найкращих фахівців, але останнім часом мова також йде про перегляд та оптимізацію державних органів. І звісно, враховуючи обставини, враховуючи секвестри бюджету, які відбулися вже, державний апарат як ніколи зараз повинен функціонувати максимально ефективно з мінімальною кількістю працівників.

НАДС, все-таки, підтримує зважений підхід до цього, в якому не просто озвучуються цифри, про які наразі йде мова, а проводиться функціональний аудит, адже, все ж таки, за останні роки реформа державного управління тривала, і не дивлячись на всі виклики, всі перестороги і зауваження, які були, є чимало досягнень, які необхідно зберегти і розвивати в подальшому.

Тому було розроблено проект методики проведення функціонального аудиту органів виконавчої влади в умовах воєнного стану. Ми її вже апробували в НАДС, також відпрацювали з Міністерствами та міжнародними експертами і наразі готуємо до подання на державну реєстрацію, після чого обов'язково її оприлюднимо. Ця методика є інструментом, що дозволить визначити критичні та актуальні функції, також ті функції, які можна автоматизувати або спростити чи цифровізувати в перспективі. Також це дасть змогу визначити функції, які є недоречними і застарілими, а результат їх виконання не використовується жодним чином, і які потребують виключення шляхом внесення відповідних змін до законодавчих та нормативно-правових актів. У підсумку це дасть змогу підготувати кожному керівнику органу пропозиції щодо кількості посад, необхідних для роботи у мирний час, та щодо кількості посад, необхідних для тимчасової роботи у воєнний час, а також провести розрахунки щодо можливої економії видатків і у підсумку також мати підґрунтя, щоб запроваджувати наступні реформи, які потребують більше коштів.

Отож ми стоїмо наразі на новому етапі розвитку і нашої країни, і державної служби зокрема, і це чудово, що у фаховому середовищі є нагода обговорити актуальні питання. Фахові дискусії дозволяють знайти найкраще і найбільш оптимальне рішення у вирішенні будь-яких проблемних питань, з якими ми стикаємося.

ДЕРЖАВНІ ІНСТИТУЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ ПОКАЗАЛИ СВОЮ СТІЙКІСТЬ

Про розвиток державної служби в умовах безпекових загроз говорили 21 червня під час науково-практичної дискусії, проведеної до Дня державної служби. Подібні заходи вже стали традиційними і мають на меті об'єднати науковців та практиків, щоб проаналізувати поступ у розвитку інституту державної служби, окреслити подальші перспективи, а також визначити проблемні питання та виклики, які виникають у цій сфері.

Під час дискусії робота учасників заходу була зосереджена на розгляді питань щодо стратегічного напрямку розвитку та функціонального аудиту державної служби України, а також адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу в контексті інтеграційних очікувань. Окрім українських експертів своїм досвідом ділилися і представники сусідніх країн – Польщі та Румунії.

Безумовно, умови воєнного стану суттєво позначилися на сфері публічного управління. Надзвичайно чітко проявилися як сильні, так і слабкі її сторони. З одного боку, державні інституції показали свою стійкість, досвід роботи в умовах пандемії дозволив публічним службовцям швидко адаптуватися, щоб виконувати свої обов'язки та надавати послуги, з іншого – обмеження виконання функцій на тимчасово окупованих територіях, масове внутрішнє переміщення працівників, відтік професійних кадрів, завищені очікування людей від влади та інші проблеми зумовили необхідність у прийнятті низки оперативних рішень, а також показали потребу у подальших радикальних і комплексних змінах системи публічної служби.

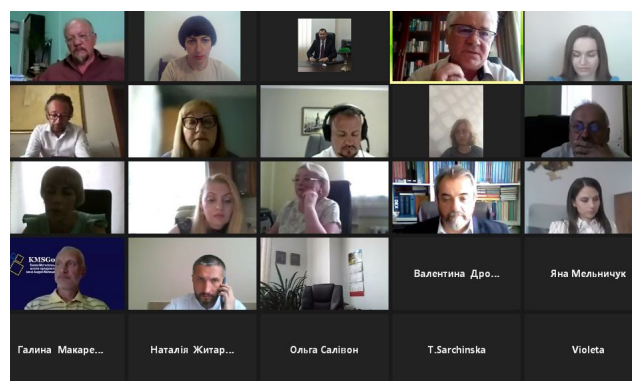
Суттєву роль на сьогодні відіграє цифровізація, завдяки якій значну кількість послуг можна отримати онлайн і яка, водночас, мінімізує корупційні ризики. Поряд з тим важливим елементом забезпечення ефективності системи державного

управління є людський чинник. Саме тому аналіз функцій державних службовців має показати, які складові потрібно залишити й удосконалити, які – ліквідувати, щоб досягти необхідного балансу та оптимізувати систему. Тут також стане корисною практика європейських країн, однак вона має бути адаптована до українських реалій. З іншого боку, саме в Україні зараз народжують нові форми і методи управління в умовах війни. Цей досвід є унікальним і ми також можемо його пропонувати іншим.

Серед завдань, які на сьогодні стоять перед системою публічного управління – якісна кадрова служба, виховання управлінської еліти, впровадження у систему державної служби антикризових форм менеджменту. Змін потребують підходи до системи навчання публічних службовців, і навчальні заклади вже сьогодні показали своє вміння швидко адаптуватися до нових умов та потреб.

Водночас, ці трансформаційні процеси мають відбуватися у комплексі з реформуванням інших галузей – лише тоді буде досягнуто позитивного результату.

Організатори наукової дискусії – Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації, Кафедра політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, Міжрегіональне управління Національного агентства України з питань державної служби у Чернівецькій, Івано-Франківській та Тернопільській областях.

ВАСИЛЬ СКРИПКАРУ,

Герцаївський міський голова

ВИКЛИКИ ТА ВИПРОБУВАННЯ ПРОЯВИЛИ НАС ЯК ГРОМАДУ МАКСИМАЛЬНО ЗІБРАНУ, ЗГУРТОВАНУ ТА НАЦІЛЕНУ НА ПЕРЕМОГУ

Звістка про те, що почалося повномасштабне вторгнення росії, практично усіх застало зненацька, тому потрібно було приймати дуже оперативні рішення. Як це відбувалося в Герцаївській громаді, який план дій було визначено? Як відбувається координація і співпраця з Чернівецькою ОДА?

- Дійсно, ранок 24 лютого приголомшив всіх нас страшною новиною про атаки на українські міста. Попри прогнози, чесно кажучи, до останнього не вірив у можливість такого сценарію. Але жорстка реальність змусила максимально швидко осмислити ситуацію та оперативно реагувати на виклики. Перше, що зробив – звернувся до мешканців громади через всі можливі канали комунікації з проханням не панікувати, зберігати спокій, довіряти тільки перевіреним джерелам інформації. Запевнив, що команда міської ради у тісній співпраці з обласною владою чітко та злагоджено працюватимуть в цілодобовому режимі та забезпечуватимуть прийняття та вжиття всіх необхідних рішень та заходів. І це було абсолютною правдою, - працювали цілодобово, співпрацюючи з облдержадміністрацією, військовими, правоохоронцями.

Від обласної військової адміністрації щоденно надходили нові завдання, які, завдя-

ки спільній з громадськістю, старостами, депутатами злагодженій роботі, ми вчасно вирішували та вирішуємо. Серед таких завдань, що нами були успішно виконані у перші дні ворожої агресії:

- спільна з місцевим центром комплектування (військкоматом) робота з мобілізації військовозобов'язаних;

- допомога у формуванні загону територіальної оборони та сприяння його матеріально-технічному забезпеченню;

- у стінах Герцаївської міської лікарні забезпечили забір великої партії донорської крові для потреб армії (показово, що охочих здати кров було більше, ніж можливості лабораторій її забрати та обробити);

- на запит обласного штабу завдяки надзвичайній згуртованості та активності наших громадян вдалося зібрати кошти та закупити для армії велику партію дизпалива (2 тонни 400 л.);

- організували роботу гуманітарного штабу при Герцаївській міській раді, що став центром всебічної допомоги та підтримки армії та переселенців; вже в перші дні штабом було зібрано, закуплено та передано в обласний центр 2 буси продуктів тривалого зберігання для військових та біженців;

- здійснили впорядкування та облаштування радіаційних укриттів та розробили

чітку і зрозумілу схему оповіщення та реагування на загрози;

- запровадили активне цілодобове інформування місцевих жителів про оперативні новини, потреби, важливі оголошення, налагодили постійний зворотний зв'язок з громадянами, вивчали їх можливості та пропозиції допомогти житлом, транспортом, продуктами тощо. Для цього використовували всі можливі канали інформування та комунікації. Такий активний взаємозв'язок дозволив суттєво знижувати соціальну напругу, уникати паніки та дуже швидко й успішно вирішувати завдання.

Чернівецька область із перших днів почала приймати вимушених переселенців. Герцаївська ТГ активно долучилася до цього процесу. Скільки на сьогодні внутрішньо переміщених осіб мешкає у населених пунктах громади, чи вдалося створити їм належні умови? Чи долучаються переселенці до життя громади?

Перші вимушені біженці з інших регіонів України до нас добралися вже буквально в перший день військової агресії – 24 лютого. І з тих пір цей потік не зупиняється.

Приємно констатувати, що мешканці нашої громади проявили і проявляють надзвичайні людські якості, допомагаючи тим, хто опинився у біді через війну. Офіційно у своїх домогосподарствах тимчасово розмістили переселенців уже 112 родин та низка релігійних громад і конфесій Герцаївської громади.

Крім того, усвідомивши масштаби трагедії та зростання кількості українців, що поспіхом покидають свої домівки, вже в перші дні війни ми в міській раді прийняли рішення терміново перепрофілювати

та переобладнати під безкоштовне житло для переселених осіб два об'єкти нашої комунальної інфраструктури – гуртожиток Герцаївського ліцею ім. Г. Асакі та дитяче відділення КНП «Герцаївська міська лікарня» (приблизно по 60 ліжкомісць в кожному). З того часу там людно і відбувається постійний рух біженців: хтось приїхав на декілька днів і, перепочивши та оговтавшись, рушив далі до Європи, багато жінок з дітьми та літніх людей вирішили лишитись жити тут, у нашому містечку, та чекають можливості повернутися в рідні домівки. Всього офіційно в цих комунальних установах з початку війни знайшли тимчасовий прихисток близько 800 осіб.

Завдяки численним гуманітарним вантажам від наших друзів з Румунії та заробітчани в Європі ми маємо можливість організовувати в цих установах повноцінне безкоштовне харчування та забезпечувати людей всім необхідним – ковдрами, білизною, засобами гігієни, одягом, дитячим харчуванням, підгузками, іграшками тощо. Крім того, переселенцями в цих двох установах опікуються також пересічні мешканці громади – періодично з власної ініціативи навідуються до них та привозять домашні смаколики, закрутки, фрукти, домашню курятину та свинину або навіть готові страви традиційної місцевої кухні. Всього з початку повномасштабної агресії в нашій громаді знайшли тимчасове житло близько 1300 переселенців. Більшість з них звернулася до гуманітарного штабу Герцаївської міської ради по різноманітну допомогу. Щоденно сюди приходять десятки людей та отримують продукти харчування, засоби гігієни, обирають собі одяг, теплі речі, необхідні речі для дітей.

Якщо у переселених осіб є термінова потреба в чомусь, а у нас цього немає –

звертаємось через офіційні сторінки до наших жителів, і, зазвичай, вони активно відгукуються та допомагають. Так, наприклад, одна молода мама з Києва звернулася до нас по візок для свого малюка, ми написали про це на наших сторінках і буквально через кілька годин нам привезли замість одного 5 дитячих візків (всі вони згодом теж знайшли своїх нових власників). І таких історій вже дуже багато.

Маємо також багато історій про те, як переселенці активно включаються в життя нашої громади та пропонують свою допомогу в тій чи іншій сферах.

Так, на початку березня двоюрідні сестрички Валерія та Катя з Києва прийшли до міської ради зареєструватися як вимушені переселенці. Їм, як і іншим переселенцям, запропонували гуманітарну допомогу, зокрема одяг. Сестрички об'єктивно оцінили ситуацію: в гуманітарний штаб міськради

у пристосовані приміщення ввозять багато речей та одягу з-за кордону, тож допомога тут вкрай потрібна, а сидіти без діла вони не звикли. З тих пір вони щодня зранку до вечора працюють волонтерами у нашому штабі: сортують, складають, впорядковують, координують, направляють відвідувачів, допомагають кожному. А згодом свою допомогу тут запропонувала і велика родина Романа Євгеновича з Гостомеля.

Така допомога для нас вкрай відчутна, адже працівникам міської ради самим подекуди було важко поєднувати волонтерство та повсякденну роботу, яка нікуди не ділася.

Крім того, подружилися ми і з ще одним нашим гостем, журналістом «Урядового Кур'єра» з Києва паном Олександром Крючковим, який сьогодні разом з дружиною теж живуть в гуртожитку Герцаївського ліцею ім. Г. Асаки.

Не дивлячись на обставини, пан Олександр і у нас, на теренах Герцаївщини, продовжує свою професійну діяльність та висвітлює на сторінках свого офіційного видання матеріали про життя нашої громади, особисті історії життя окремих переселених родин, і навіть їздив спільно зі мною по той бік Румунського кордону задля підготовки матеріалу про допомогу Україні від Румунії.

Також ми запропонували діткам шкільного віку не зупиняти освітній процес і скористатися освітніми послугами наших вчителів. Таким чином, до дистанційного навчання в Герцаївському ліцеї №1 подали заяви та доєдналися 34 діти з родин переселенців.

В пологовому відділенні Герцаївської лікарні за останній місяць троє молодих переселенок народили здорових малюків.

Війна дуже згуртувала людей. Вони, навіть не чекаючи вказівок, починають самоорганізовуватися і робити важливі речі. Чим живуть сьогодні місцеві мешканці?

Колосальні виклики та випробування, що постають перед нашою країною щодня, дійсно проявили нас як громаду мак-

симально зібрану, згуртовану та націлену на перемогу.

Сьогодні всі мешканці Герцаївської громади – і ті, що на фронті, і ті, що в тилу, і ті, що в країні, і ті, що вимушено виїхали, – кожен, як може, допомагає країні вистояти та перемогти ворога.

Ось лише деякі факти на підтвердження цього:

- мешканці с. Петрашівка за власною ініціативою придбали вже 3 позашляховики для потреб ЗСУ. Згодом їх приклад почали наслідувати й інші села нашої громади, зокрема Тернавка, Байраки. Таким чином ми передали військовим вже 5 транспортних засобів, на черзі – ще один, гроші на який вже зібрано;

- дівчата-волонтери організували в м. Герца плетіння маскувальної сітки для армії;

- лікар-кардіолог Герцаївської лікарні займається паралельно волонтерством та організує безкоштовне лікування переселенців (зокрема онкохворих) у Європі;

- десятки наших заробітчан та перевізників регулярно організують та доправляють до нашої громади гуманітарні вантажі з країн Європи (в основному з Італії, Німеччини, Франції). У вантажах – одяг для дітей та дорослих, підгузки, дитяче харчування, засоби гігієни, продукти та інше.

з ініціативи місцевої молоді та педколективу Герцаївського ліцею №1 наш гуманітарний штаб спільно з жителями Герц наприкінці березня організували та доставили 2 буси з різноманітною гуманітарною допомогою до військової частини на сході України, в якій боронить Україну наш герцаївський юнак. У вантажі – багато продуктів, в тому числі домашніх м'ясних заготовок, випічки, смаколиків, овочів, фруктів, круп, а також різноманітні ліки та засоби першої медичної допомоги, чоловіча білизна, шкарпетки, портативні акумулятори та пальники, термобілизна та балаклави, засоби

- 3 квітня ми з волонтерами відвезли ще один великий гуманітарний вантаж для захисників, що сьогодні виборюють Україні перемогу у складі однієї з військових частин Київської області. У гуманітарному вантажі – тонни продуктів (овочів, фруктів, борошна, круп, солодоців, закуток, консерв тощо), а також ліки, перев'язочні матеріали, засоби гігієни. Вантаж було сформовано силами гуманітарного штабу Герцаївської міської ради спільно з депутатом районної ради Михайлом Танасом. Крім гуманітарного вантажу волонтери привезли військовій частині автомобіль РАФ «Латвія», який для передової передав колектив Острицької сільської ради.

- місцеві фермери та садівники з власної ініціативи пропонують та передають нам допомогу для армії та біженців у вигляді овочів та яблук;

- власник птахофабрики Микола Чер-

гієни та багато іншого. Відвезти вантаж спільно зі мною зголосилися двома бусами ще троє місцевих чоловіків. Ми здолали основну частину немалої відстані, доставшись до Дніпра. Там гумдопомогу перевантажили у транспорт місцевих волонтерів, що спеціалізуються на цьому виді діяльності, знаються на місцевій логістиці, та допомогли доправити гумвантаж військовим.

«Дуже вдячні вам! Заради такої підтримки та такого відношення варто воювати», – таке повідомлення отримали друзі та однокласники бійця після отримання військовою частиною нашого вантажу.

бул, що має виробничі цехи на території с. Хряцька, регулярно безкоштовно надає для потреб армії та переселенців великі партії м'ясних консерв.

- Депутати нашої громади районної ради (Михайло Танас) та міської ради (Петро Георгіу) з перших днів військової агресії організували активну роботу з надання різноманітної допомоги військовим частинам та місцевим прикордонним загонам. Михайло Танас, зокрема, налагодив дружні зв'язки з громадою німецького міста Ліхтенфельс, які направили до Герц вже не одну тонну різноманітної гуманітарної допомоги для дітей та дорослих. Для її розподілення районним депутатом паралельно з міською радою створено ще один гуманітарний штаб. А депутат міської ради Петро Георгіу на власній пекарні сьогодні випікає 10 000 пасок (за власні кошти та кошти, зібрані від жителів громади), які

днями відвезуть до військових частин.

- парафії місцевих церков організували збір та передають для потреб переселених родин допомогу у вигляді ковдр, рушників, білизни, їжі;

- господині з м. Герца та навколишніх сіл періодично роблять «поману» – рубають курей та готують для сотень переселенців, що живуть в Герцаївському ліцеї, смачні гарячі домашні обіди;

- місцеві волонтери паралельно з нами також надають допомогу військовим та біженцям, виходять на іноземних благодійників та наших заробітчан, організують доставку вантажів, організують точкові центри та пункти надання гуманітарної допомоги в м. Герца.

- крім того, на базі одного з житлових приміщень в місті Герца функціонує волонтерський пункт 203 округу при приймальні народного депутата Георгія Мазурашу (керівник пункту – помічниця народного депутата Людмила Онофрієсе). В пункті також організовано щоденний збір, сортування та доставку військовим і біженцям різноманітної допомоги.

І таких прикладів насправді дуже багато, значно більше, ніж може вмістити формат цього інтерв'ю.

Як бачите, не дивлячись на те, що наша громада і місто Герца не є великими адміністративними одиницями, але всім нам – міській раді, волонтерам, депутатам всіх рівнів, заробітчанам, громадськості, працюючи злагожено та пліч-о-пліч, вдалося організувати безперебійну цілодобову роботу з організації постійної допомоги та максимальної підтримки військових та переселенців.

Громада активно співпрацює із закордонними партнерами. Що вдалося зробити за цей період?

Ми відносно молода прикордонна територіальна громада, яка активно працювала над налагодженням культурних, освітніх, гуманітарних, економічних транс-

кордонних зв'язків з громадами сусідньої Румунії. І після 24 лютого ми справді відчули просто неймовірну підтримку від наших румунських друзів та партнерів. Саме від них ми регулярно отримуємо найбільше гуманітарної допомоги, завдяки чому маємо можливість безкоштовно приймати, розміщати, годувати та надавати різні види допомог сотням переселених осіб, а також відправляти великі гуманітарні вантажі на передову.

Серед таких румунських благодійників, зокрема, можна назвати вчителів та учнів з Олтенії (Румунія), що зібрали тонни засобів гігієни, їжі, води, одягу та ковдр для допомоги українцям. Організатор допомоги – давній друг Герцаївської громади, інспектор управління освіти Олтенського повіту Далія Кирстя, керівник проекту «Румуни поруч з нами».

Великі гуманітарні вантажі з продуктами, одягом та засобами гігієни надіслали до нашої громади мерії м. Дорогой та Ясси. На постійному зв'язку з нами також і Василь Адакаліцей – голова Асоціації «Друзі Басарабії, Буковини та Герцаївщини», який вивчив конкретні потреби та направив до нас мікроавтобуси з допомогою.

Із вкрай потрібним вантажем на Герцаївщину завітав ще один друг герцавчан – настоятель православної парафії Арад Градіште Міхаїл Октавіан Блаж. Привіз багато ліків та медичних засобів (які ми передали до військових частин та лікарень), дитяче харчування, памперси, продукти та одяг. Крім того, священник надав вкрай потрібну допомогу (спеціальне військове приладдя) бійцям Чернівецького загону територіальної оборони, до якого мобілізовано нашого депутата та керівника галузі культури Адріана Медведя.

З гуманітарною благодійною місією до м. Герца нещодавно завітали волонтери та священники з Архієпископії міст Сучава та Радауць (Румунія). Вони відвідали Герцаївський ліцей ім. Г. Асакі, в гуртожитку якого знайшли тимчасовий прихисток

сотні переселенців з інших регіонів України. Гості з Румунії привезли в ліцей 120 великих продуктових наборів, кожен з яких містить різноманітні крупи, консерви та інше. Румунські журналісти поспілкувались з вимушеними переселенцями, ознайомились з умовами їх проживання.

Отже, недаремно кажуть, що справжні друзі пізнаються в біді. І в цій нашій спільній біді наші румунські партнери проявили себе як справжні, надійні, ширі друзі.

Але для об'єктивності хочу наголосити, що гуманітарні вантажі до нас приходять не лише з сусідньої Румунії, але й з багатьох країн Європи, в яких працюють наші заробітчани. Щиро вдячні їм за постійну турботу, збір та направлення на Батьківщину гумвантажів, а також дякуємо водіям-міжнародникам, які з початку масштабної війни регулярно та безкоштовно доправляють цю допомогу в Україну.

Попри вирішення низки питань, пов'язаних із війною, органи місцевого самоврядування мають і далі продовжувати забезпечувати функціонування таких основних галузей як медицина, освіта, соцзахист, надання адміністративних та комунальних послуг, дбати про наповнення бюджету тощо. Чи вдається це робити сьогодні належним чином?

Відверто кажучи, організація роботи міської ради та її виконавчих органів до і після трагічних подій 24 лютого все ж відрізняється. Суворі реалії такі, що змушують основну частину зусиль та часу спрямовувати на допомогу армії та тим, хто постраждав від війни.

Водночас усвідомлюємо, що тут, на Заході України, де сьогодні відносно спокійно, ми мусимо дбати і про економіку, і про врожай, і про інші важливі аспекти надійного тилового забезпечення. Тож серед пріоритетних завдань – поповнення бюджету. За перший квартал Герцаївській громаді вдалось виконати планові показники бюджетних надходжень на 97%. Наші аграрії розпочали весняні польові роботи. Мною видано розпоряджен-

ня, відповідно до якого в громаді розпочався місячник санітарної очистки. Прибираємо території, впорядковуємо сміттєзвалища, придорожні смуги.

Співпрацюємо з керівниками промислових підприємств та приватними підприємцями з метою забезпечення їх достатніми трудовими ресурсами. Так, на прохання керівника ВАТ «Фабрика Прут», де збільшилась кількість замовлень для військових та медичних потреб, сприяли у забезпеченні підприємства додатковими кадрами, зокрема швачками.

Значне навантаження відчують в ці дні ті структурні підрозділи міської ради, на які покладено обов'язки реєструвати переселених осіб (відділ надання адміністративних послуг), а також надавати статус тимчасово переселених осіб та призначати їм передбачені чинним законодавством виплати (відділ з питань соцзахисту та допомоги населенню). Останнім часто доводиться працювати до пізньої ночі, щоб допомогти оформити соціальну допомогу великій кількості осіб, що переселилися сьогодні до нас з інших областей України.

Секретарем міської ради проводиться робота щодо оформлення документів на отримання компенсації власникам жилих приміщень, які безоплатно розміщують внутрішньо переміщених осіб під час дії воєнного стану. Крім того, вживаємо заходів щодо своєчасної виплати заробітної плати працівникам комунальних установ громади, безперебійного функціонування підприємств критичної інфраструктури територіальної громади, проводимо в межах компетенції, спільно з військкоматом, мобілізаційні заходи.

Тобто, незважаючи на складний час, докладаємо усіх зусиль, аби належним чином виконувати усі покладені на нас завдання, надавати необхідні послуги і максимально забезпечувати потреби наших мешканців.

Маємо бути надійним тилом, щоб перемога прийшла якомога швидше!

ОЛЕКСІЙ ГРУШКО,

директор Агенції регіонального розвитку Чернівецької області

ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ АГЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Повномасштабне вторгнення росії на територію України змусило чимало підприємств з розташованих біля фронту регіонів переміщувати свої виробничі потужності на захід України. До вивчення можливостей для релокації великого, середнього та малого бізнесу на територію нашого долучилася Агенція регіонального розвитку Чернівецької області.

Як розповідає директор Олексій Грушко, одним з головних завдань установи наразі є саме допомога у релокації бізнесу.

«Наразі до Чернівецької області готові переселитися чимало підприємств, на стадії переїзду або вже переїхали – вже не менше 20. А робота з цього напрямку розпочалася ще до війни. До прикладу, в січні до нас звернулися підприємці з Луганської області з проханням знайти для них приміщення для перенесення виробництва», - розповідає Олексій Грушко.

Проте він пояснює, що це складний процес. Адже, скажімо, підприємства харчової галузі не можуть просто перевезти свої потужності в інше місце. Робочі приміщення повинні бути сертифікованими за низкою норм.

«Закинутих виробничих приміщень по області достатньо, але потрібен час, аби привести їх до ладу. Найбільш готовими до релокації громадами наразі є Чернівці, Новодністровськ, Сокиряни, Новоселиця та Хотин», - каже директор Агенції регіонального розвитку.

Ще одним важливим напрямком під час війни є проведення посівної на мирних територіях. Мінрегіон запустило ініціативу «Сади перемоги», спрямовану на продовольчу безпеку, з максимальним використанням

площ для вирощування сільгоспкультур.

«Частина посівних площ в Україні через війну незадіяна. Тому наразі є вказівка вирощувати корисні культури на кожному придатному для цього клаптику землі. Ї нашим завданням є донесення цієї ініціативи до громад, а також спільно з ними стимулювати місцевий бізнес до цієї діяльності. Бо з одного боку, маємо чи не найкращу ситуацію у сільському господарстві серед «мирних» регіонів. З іншого боку - в нас обмежений земельний ресурс і майже немає незадіяних площ, придатних для сільгоспкультур. Проте резерв все ж вдається віднайти, адже цьогоріч посівних площ в регіоні задіяно на 10-12% більше, ніж торік», - розповідає Олексій Грушко.

Окрім того, Агенція регіонального розвитку на чолі з Олексієм Грушком працює над збором та доправленням до постраждалих від бойових дій районів гуманітарної допомоги. Зокрема, вдалося організувати доставку гуманітарних вантажів з Молдови та на запит Агенції до України прибув вантаж з Іспанії – однієї з громадських організацій із Країни Басків. Гуманітарну допомогу доправляли до Сумської області, зараз готується вантаж, який вирушить до Чернігівської області.

«Наразі працюємо спільно з гуманітарним хабом Help Ukraine Romania, а також в партнерстві з колегами з інших західних областей пропрацюємо низку гуманітарних та соціальних ініціатив. Завдяки цій спільній роботі ми продовжимо надавати допомогу нашим гостям з усієї України, котрі постраждали від загарбників з росії», - резюмував Олексій Грушко. (Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>)

МИХАЙЛО САВЧИШИН,

голова Горішньошеровецької громади

ВИКОНУЄМО БЮДЖЕТ, ЗАБЕЗПЕЧУЄМО ПОТРЕБИ МЕШКАНЦІВ ГРОМАДИ ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Розкажіть, будь ласка, про громаду загалом.

Громада утворилася недавно, у 2020 році. До її складу входить 4 села: Горішні Шерівці із кількістю населення близько 3 тис., Задубрівка, де мешкає близько 900 осіб, Шубранець із населенням понад 1600 і Васловівці, де мешкає близько 1200 жителів.

Незважаючи на те, що громада невелика, на її території є ферма та піщаний кар'єр, які дають прибуток. У 2021 році загальний бюджет громади склав 48 мільйонів і ми повною мірою здійснили всі виплати. Залишилося два мільйони освітньої субвенції, 2 млн у загальному фонді, які можна вкладати у подальший розвиток.

Щодо освітніх закладів, то ми маємо опорну школу в Горішніх Шерівцях, яку встигли побудувати за програмою «Великого будівництва» і відкрити у минулому році, є дитячий садок. В Задубрівці знаходиться філія нашої школи у комплексі із садком. В Шубранці маємо середню школу і садочок, навчально-виховний комплекс у Васловівцях. Також у кожному селі є амбулаторія сімейної медицини, в Задубрівці – фельдшерсько-акушерський пункт.

Які рішення приймалися після початку війни, адже потрібно було діяти дуже оперативно і злагоджено?

Ми постійно мали координацію з областю (яка триває і зараз), виділили кошти на місцеву і обласну тероборону, заклали кош-

ти на харчування переселенців. Загалом через нашу громаду від початку військової агресії перемістилося більше як 1100 осіб. Комунальні заклади освіти прийняли на різностроковий період 206 осіб, 48 з яких проживають і до сьогодні. Для них організовано триразове харчування. Використовуємо продукти, які були придбані сільською радою для харчування учнів, а також допомогу благодійників. У приватних будинках на даний час залишилися проживати більше 400 людей. Їм також декілька разів організовували допомогу - надавали продуктові набори, засоби гігієни, інші потрібні речі.

Чи долучаються нові мешканці до життя громади?Т

Так, потроху їх залучаємо. Вони брали участь в суботниках, які проводились у населених пунктах, у школі в Шерівцях разом з волонтерами плетуть маскувальні сітки, у Васловівцях допомагають робити м'ясні консерви для військових.

Чи не виникає труднощів із надання основних послуг для мешканців громади – соціальних, комунальних тощо?

Поки що справляємося. Є надходження, зараз ми за три місяці виконали бюджет на 150%, оплачуємо всі комунальні послуги, здійснюємо виплату заробітних плат – все добре.

БАНИЛІВСЬКА ГРОМАДА: ЗАБЕЗПЕЧУЄМО НАДІЙНИЙ ТИЛ

«Розуміємо, що майбутнє України в руках наших воїнів, а ми маємо забезпечити їм надійний тил», - так кажуть у Банилівській громаді Буковини. Люди підтримують ЗСУ: готують їжу, купують амуніцію та автомобілі і передають усе це на фронт.

У селах громади працюють три цехи, де виготовляють рибні та м'ясні консерви, готують каші та іншу їжу, яку потім доправляють у зону бойових дій. Гостинці готують власними силами та з власних продуктів. Так, один із підприємців передав близько двох тонн форелі для приготування рибних консервів. Крім того, у місцевих пекарнях печуть хліб, а в комунальних установах готують голубці та інші смаколики для захисників. Люди щотижня доправляють допомогу на фронт, у тому числі медикаменти та військову амуніцію.

Жителі громади передали для потреб ЗСУ екскаватор та автомобілі. Як розповів голова Банилівської сільської ради Василь Соломко, люди розуміють, що українські захисники мають відчувати нашу вдячність та повагу.

Наразі у громаді проживають 500 внутрішньо переміщених осіб, серед яких переселенці, котрі втратили свої домівки. Тож було прийняте рішення виділити земельну ділянку площею 24 гектари для будівництва модульного містечка на території громади.

Планується, що будинки зведуть за рахунок грантових коштів з-за кордону. За попередньою домовленістю, вони мають бути готові до 1 вересня. Крім того, у громаді вирішили відкрити індустріальний парк,

під який виділили 11 гектарів землі. У першу чергу задля створення робочих місць для переселенців.

Буковинці дбають і про безпеку в громаді. Незабаром там планують відкрити два пункти служби з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Для цього уже створили добровільні дружини та привели до ладу два пожежні автомобілі, які громада отримала завдяки зусиллям меценатів та працівників ДСНС. На постійній основі працюватимуть лише водії, інші члени добровільних дружин виконуватимуть завдання у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Також Василь Соломко зазначив, що у громаді обов'язково організують чергування під час жнив, щоб забезпечити максимальний захист урожаю. Пункти рятувальної служби розташують у селах Банилів та Коритне.

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>

БОЯНСЬКА ГРОМАДА: ВІЙНА НЕ ЗАЛИШИЛА БАЙДУЖИМ НІКОГО

Війна не залишила байдужим нікого. Вона торкнулася кожного українця і люди об'єднали свої зусилля заради спільної перемоги. Так, жителі Боянської громади Буковини активно допомагають Збройним силам України, доставляють гуманітарну допомогу та приймають внутрішньо переміщених осіб.

Наразі на території громади перебувають 454 переселенці, 22 з яких мешкають у комунальних закладах, ще 432 особи проживають у приватному секторі. Як розповідають у сільраді, людей, що втекли від війни, забезпечили усім необхідним.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну жителі громади підтримують українське військо, передаючи на фронт ліки, засоби гігієни, їжу, зокрема консерви.

У селах плетуть маскувальні сітки, місцеві жителі придбали декілька автівок для армії, також громада передала ЗСУ шкільний автобус і карету швидкої медичної допомоги. Допомогу військовим доставляють місцеві волонтери.

Крім того, на території Боянської громади відкрили штаби для прийому та відправки гуманітарної допомоги у різні куточки України.

Люди переконані – разом ми здобудемо таку довгоочікувану перемогу.

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>

ВЕЛИКОКУЧУРІВСЬКА ГРОМАДА: БАГАТО ПРАЦЮВАТИ ТА ПОВАЖАТИ ВНЕСОК КОЖНОГО

Вірити у Збройні сили України, підтримувати одне одного, багато працювати та поважати внесок кожного. За такими принципами живуть нині у Великокучурівській громаді Буковини, роблячи усе можливе задля наближення нашої перемоги.

26 лютого там почали приймати перших українців, котрі втікали з зони бойових дій. Людей розмістили в одному з комунальних закладів, забезпечивши триразовим харчуванням та усім необхідним. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну у громаді зареєстрували 2300 внутрішньо переміщених осіб, сьогодні їх залишилося 1550. У комунальному закладі мешкають 75 людей, всі інші проживають у приватному секторі.

Як розповів голова Великокучурівської сільської ради Василь Тодеренчук, переселенців, котрі розміщені у комунальному закладі, громада надалі забезпечує триразовим харчуванням, а люди, що живуть

у приватних будинках, отримують допомогу у вигляді продуктових наборів та засобів гігієни раз на тиждень, або на два. Допомогу також надають родинам захисників, які пішли боронити Україну від ворога.

На території громади працює європейська благодійна організація REMAR S.O.S та благодійний фонд «Руки милості».

Люди підтримують українську армію, практично щотижня з громади на передову виїжджає мікроавтобус із їжею, засобами гігієни та іншими необхідними речами. Крім того, жителі громади передають для ЗСУ автомобілі та військову амуніцію.

Зараз головне не зупинятися, а після перемоги подякуємо всім і кожному, кажуть у Великокучурівській громаді.

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>

СОКИРЯНСЬКА ГРОМАДА: НАБЛИЖАЄМО ПЕРЕМОГУ РАЗОМ!

Боротьба, віра та єднання – те, чим живуть сьогодні українці у кожній громаді, переконані на Сокирянщині. Люди невтомно працюють на перемогу, намагаючись допомогти хто чим може.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну жителі Сокирянської громади зібрали близько 100 тонн гуманітарної допомоги, яку передали військовим та людям, що опинилися у зоні бойових дій. Це продукти харчування, засоби гігієни, речі першої необхідності, елементи військової амуніції, електричне обладнання, господарський інвентар.

Як зазначають у громаді, речі збирають у спеціальних пунктах. Уся гуманітарна допомога підлягає обов'язковому обліку. Фахівці розробили програмне забезпечення, яке дозволяє фіксувати всі отримані вантажі із переліком допомоги та її об'ємом. Також до бази даних заносять інформацію про те,

куди саме та для потреб яких військових частин спрямовується вантаж і прізвища громадян що його перевозять. Пункти збору гуманітарної допомоги обладнані камерами відеоспостереження.

Крім того, зусиллями жителів громади та місцевих підприємців вдалося придбати і передати на фронт 19 автомобілів. Для забезпечення потреб військових жителі Сокирянщини, разом із земляками, що проживають за кордоном, зібрали гроші, які спрямовуються виключно на придбання елементів військової амуніції.

У громаді кажуть, що й надалі робитимуть усе можливе аби допомагати українським захисникам і людям, які залишаються у зоні бойових дій.

Наближаємо перемогу разом!

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>
<https://sokiryanska-gromada.gov.ua/news/1655718044/>

СТАВЧАНСЬКА ГРОМАДА: ТРИМАТИ МІЦНИЙ ТИЛ І ПІДТРИМУВАТИ УКРАЇНСЬКУ АРМІЮ

Зараз головне завдання – це тримати міцний тил і підтримувати українську армію, переконані у Ставчанській громаді Буковини. Люди активно допомагають захисникам, передаючи на фронт спорядження, автівки та смаколики.

Окрім збору продуктів харчування, засобів гігієни та інших потрібних речей, жителі громади розпочали виготовляти м'ясні та рибні консерви для військових. Місцеві волонтери самотужки доставляють усе це на фронт.

Ставчанська сільська рада передала на потреби ЗСУ шкільний автобус. Також, за сприяння жителів громади, які перебувають за кордоном, вдалося придбати декілька автомобілів, бронезилети і спорядження для українських захисників. Свій внесок у боротьбу з агресором роблять навіть найменші мешканці – діти разом з батьками плетуть маскувальні сітки.

Громада активно допомагає й вимуше-

ним переселенцям. З 24 лютого 2022 року місцеві жителі прихистили 385 осіб з інших регіонів України. Частина людей уже покинула громаду. Тож наразі там залишаються 115 внутрішньо переміщених осіб, 103 з яких мешкають у приватних будинках і ще 12 людей розміщені у комунальних закладах.

Як зазначає Ставчанський сільський голова Роман Руснак, переселенці, які отримали прихисток у громаді, забезпечені усім необхідним. Місцева сільрада співпрацює з Червоним Хрестом, який надав гуманітарну допомогу у вигляді продуктів харчування та засобів гігієни. Підтримку у воєнний час отримали і місцеві жителі, яких відносять до вразливих категорій населення.

У громаді запевняють, що й надалі працюватимуть та робитимуть усе можливе задля перемоги і процвітання України.

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>

ТАРАШАНСЬКА ГРОМАДА: ГОЛОВНЕ – ТРИМАТИСЯ РАЗОМ, А ПЕРЕМОГА НЕ ЗАБАРИТЬСЯ

Підтримують одне одного, допомагають Збройним силам та чекають на перемогу. Так сьогодні живуть у Тарашанській громаді Буковини.

Війна стала надзвичайно важким випробуванням для кожного, але люди згуртувалися і з перших днів повномасштабного російського вторгнення почали активно працювати, щоб допомогти українським захисникам вигнати агресора з нашої землі.

Жителі громади придбали та передали на фронт військову амуніцію, пошили 30 розгрузок, укомплектували 50 аптечок, зібрали гроші та купили 14 автомобілів для ЗСУ. Крім того, громада передала на потреби армії два шкільних автобуси, вантажівку, причіп, 36 ліжок та інші речі. Там постійно працюють волонтери, які збирають та відправляють до наших захисників харчові продукти. Люди регулярно відвозять допомогу і в області, де тривають активні бойові дії.

Тарашанська громада надала притулок 455 переселенцям, які покинули власні домівки, рятуючись від війни. Людей забезпе-

чили житлом, їжею, одягом, теплими ковдрами, засобами гігієни та іншими необхідними речами.

Гуманітарну допомогу надіслали з Румунії, Італії, Нідерландів, Австрії та інших країн Європи. Місцеві жителі також зібрали для внутрішньо переміщених осіб продукти, дитяче харчування, іграшки та ін.

Крім того, громада передала допомогу в обласну лікарню та у «Місто добра». Особливу увагу у Тарашанській сільській раді приділяють дітям, організують різні заходи для малечі, роздають подарунки. Адже діти мають відчувати, що про них піклуються та люблять завжди, а в такий складний час – особливо.

Також у перші дні повномасштабного вторгнення жителі Тарашанської громади вивозили гарячі обіди на КПП «Порубне» і годували людей, які перетинали кордон.

Зараз головне – триматися разом, а перемога не забариться, переконані у Тарашанській громаді.

Джерело: <https://www.facebook.com/oblrada.cv.ua>

ПАВЛО ЛОДИН,

*виконавчий директор Центру
політичних нарративів демократії*

ВИГНАНІ З РІДНОЇ ЗЕМЛІ: ДЕПОРТАЦІЇ ЯК ТРАДИЦІЙНА ФОРМА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КРЕМЛЯ

Одним із злочинних інструментів Москви щодо територій, які вона інтерпретувала і продовжує інтерпретувати своїми колоніями, завжди були депортації. Советський Союз, що прагнув до розмивання національного чинника, насильно масово переселяв людей як всередині своєї території, так і в рамках обмінів населення із країнами-сателітами. У різні часові періоди це були і фіни та естонці, яких виселяли з Ленінграду, корейці, котрих виселяли з Далекого Сходу, чеченці, інгуші та кримські татари, яких під шельмуванням «ворогів народу» депортували зі своїх земель після Другої світової війни. Підпали під ці злочини сталінізму і українці, яких, окрім знищення Голодомором, територіально обмінювали з поляками впродовж 1944-1951 років (найбільш чисельною була сумнозвісна акція «Вісла»).

Як істинний наступник і апологет сталінського режиму, сьогоденний уже російський режим також вдається до таких інструментів, особливо в умовах розв'язаних неоімперіалістичних воєн. Під час Другої чеченської війни, що була боротьбою проти прагнення Ічкерії до незалежності від московської метрополії, чеченців з їх домівок розміщували у фільтраційних таборах, де відбувалися масові катування і вбивства. Найбільш трагічно відомим став табір смерті в Чернокозево.

Кровопротитному повномасштабному російському вторгненню 24 люто-

го в Україну передували також кроки, які можна класифікувати як депортацію українців. Після визнання «незалежності народних республік Донбасу» в рамках інформаційно-пропагандистської операції відбувалася так звана «евакуація» населення з непідконтрольних окупованих територій. Виявилося, що переселення відбувалося з введенням мешканців в оману і після віднятих пропагандистських роликів про «порятунок» їх кидали фактично напризволяще.

Вторгнення ще більше проявило назовні увесь цинізм окупанта. Українські міста блокують і безперервно обстрілюють російські війська, не дозволяючи створення гуманітарних коридорів для цивільного населення (а там, де є домовленість, часто мирних жителів під час виходу розстрілюють). Натомість їх виводять, часто насильно, на російську чи окуповані території. Шокуючу інформацію озвучив президент Зеленський під час нещодавнього інтерв'ю російським журналістам. Йшлося про вивезення, а фактично масове викрадення, двох тисяч дітей з Маріуполя, яких росіяни утримують для обмінного фонду. Згідно із супутниковими фото, у тимчасовому таборі в Безіменному, що на схід від блокадного міста, Росія розмістила близько 5 тисяч людей. Загалом ще цифра переміщених без згоди Києва може становити 40 тисяч, як слідує з заяв віце-міністра Ірини Верещук.

Яка мотивація агресора в таких діях?

Крім очевидного наміру створити пропагандистський образ «гуманітарної місії» (на офіційному рівні російська сторона вслякко заперечує, що цілеспрямовано обстрілює цивільне населення і інфраструктуру), вони переслідують і приховані довгострокові цілі. На початку лютого при Радбезі РФ була створена на чолі з Медведевим міжвідомча комісія з питань міграційної політики, покликана координувати міграційні процеси з врахуванням «зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці». Через постійний ріст відсотку мусульманського населення, зокрема завдяки залученню трудових мігрантів з Середньої Азії, кремлівські можновладці побоюються посилення екстремізму і навіть запуску дезінтеграційних процесів усередині країни. Крім того, невпинно деградує більшість регіонів Росії внаслідок накладених санкцій

і провальність економічної та соціальної політики Москви. Повальний алкоголізм і наркоманія позначається на якості російського працездатного населення. Тому очевидно, що для виправлення ситуації виявилися потрібними українці (в цьому контексті слід розуміти і ціль активної паспортизації, яка відбувалась на Донбасі). В сьогоdnішніх умовах, коли через злочинні дії російського окупанта насильно депортоване з України мирне населення поставлене на межу виживання, ціна його робочої сили буде встановлена дуже низькою – тому фактично маємо справу з трудовим рабством. Інструментарій кремлівської політики скоріше нагадує середньовічні методи, хоча за всіма параметрами путінський режим, власне, до середньовіччя і рухає всю Росію.

ЄВГЕН МАГДА,

директор Інституту світової політики

УДАР В СПИНУ: ЧОМУ САНДУ ТА СПИНУ ГРАЮТЬ ПРОТИ УКРАЇНИ?

Війна росії проти України змушує визначатися зі своєю позицією чимало європейських держав. Зі зрозумілих причин особливу увагу ми звертаємо на дії наших сусідів та партнерів.

Президент Молдови Мая Санду в інтерв'ю Radio Libera пояснила збереження нейтралітету Молдови та її неприєднання до санкцій ЄС проти росії турботою про українських біженців. Ніде правди діти: у сусідній державі знайшли тимчасовий прихисток десятки тисяч українських жінок та дітей, зараз їх чисельність оцінюють у 100 тисяч людей. Санду наприкінці лютого навіть відвідала пункти для їх розміщення біля молдово-українського кордону. Але зараз вона наголосила, що Молдова не може залишитися без

газу та електроенергії.

Сусідська політиkinя, в руках якої фактично зосереджена повнота влади в країні (Молдова є парламентською республікою, але впевнену більшість (63 з 101 мандату) у законодавчому органі має партія «Дія та солідарність», яка тримає рівняння на Санду), лукавить. Або ж воліє виглядати наївною. Справа у тому, що у травні 2021 року у Батумі (Грузія) три держави-учасниці «Східного партнерства» створили Асоційоване тріо для прискорення інтеграції до Європейського Союзу.

Грузія, Молдова та Україна домовилися узгоджувати свої дії, адже у кожній з них є власна Угода про асоціацію з Європейським Союзом.

Показово, що після подачі Україною на

початку березня заявки на вступ до ЄС, аналогічні документи подали Молдова та Грузія (остання, нагадаю, також не приєдналася до санкцій Євросоюзу проти росії). Це виглядає щонайменше некоректно, адже за прискорення власного руху до ЄС Україна платить кров'ю своїх захисників та величезними збитками.

Є ще один цікавий нюанс: восени 2021 року, коли Молдова вела важкі переговори з росією про підписання газового контракту, Україна надала їй допомогу «блакитним паливом». Її обсяг був невеликим, жест був швидше символічним, спрямованим на демонстрацію солідарності. Наприкінці жовтня 2021 року уряд Молдови в особі віце-прем'єра Андрея Спиноу домовився з компанією «Молдовагаз» та «Газпромом» про підписання п'ятирічного контракту. Різке зростання ціни газу для споживачів змусило уряд Наталії Гаврилиці фактично відмовитися від програм розвитку, зосередившись на захисті соціально незахищених прошарків населення. Молдова, як відомо, конкурує з Україною за неприємний титул найбільш бідної країни Європи, і ціна газу тут є вагомим фактором. Тому навряд чи варто дивуватися готовності Молдови оплачувати російський газ рублями, для цього там «Молдовагаз» існує. До речі, в облаштуванні українських біженців Молдові допомагає Європейський Союз.

Варто також нагадати про невизнане світовою спільнотою Придністров'я. Ця квазі-республіка стала результатом одного з перших експериментів кремля з управління конфліктами на пострадянському просторі ще на початку 90-х років ХХ століття. Ситуацію ускладнюють кілька фактів: у низки придністровських босів є паспорти громадян України, на території так званої ПМР розташовані величезні артилерійські склади (експерти говорять про 20 тисяч тонн вибухових речовин). Наприкінці березня ПАРЄ назвала територію Придністров'я окупованою росією, Мая Санду закликала російських окупантів піти звідти. Проте є об'єктивні труднощі: Молдова має державний кордон лише з Румунією та Україною, тому всерйоз обговорювати питання вивезення

боєприпасів та виведення контингенту рф з Придністров'я не випадає. Нагадаю, що сукупна чисельність оперативної групи російських військ у Придністров'ї та армії невизнаної республіки складає біля 10 тисяч солдатів, експерти не виключають можливості її вторгнення в Україну, однак не надто високо оцінюють бойові спроможності. З Придністров'я по Україні йдуть інформаційно-психологічні спецоперації, можливі вилазки диверсантів. Але проти армії Молдови у них є непогані шанси, і загроза «реконструкції» подій 30-річної давнини існує. Можливо, тому Мая Санду уважно слухає поради заступника керівника кремлівської адміністрації Дмитрія Козака, який давно опікується ситуацією у Молдові. І, схоже, вірить його запевненням.

У невизнаному навіть росією утворенні на лівому березі Дністра є помітний промисловий потенціал, який слугує збагаченню тамтешньої еліти. Завдяки пошукам шляхів реінтеграції з Молдовою з Придністров'я налагодили можливості для експорту до ЄС. Днями Європейський Союз зняв санкції з Молдавського металургійного заводу у Рибниці, проти чого не заперечували у Кишиневі. Там говорять про відповідну позицію віцепрем'єра Андрія Спиноу (про нього вже йшлося вище). Медіа Молдови припускають, що Спиноу причетний до формування умов тендера для купівлі компанією Termoelectrica S.A. – найбільшим у країні постачальником тепла та електроенергії турбін російської промислової групи «Силовые машины». Вона належить підсанкційному (у ЄС та США) російському олігарху Алексею Мордашову.

Між Україною та Молдовою було чимало моментів непорозуміння, проте агресія росії проти нашої країни стала справжнім лакмусовим папірцем, спроможним перевірити відносини на наявність справжнього стратегічного партнерства. Прикро, якщо у Молдові не розуміють, що послаблення позицій України призведе до тиску на Кишинів. Прикро, що нема усвідомлення спільності проблем у відносинах з росією та потреби створювати позитивні асоціації, а не декларації.

ДАЙДЖЕСТ «ІСТОРИЧНОГО СПРОТИВУ»: ПРАВДА ПРО ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ В РОСІЇ, ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ІСТОРИЧНІ ВІДМІННОСТІ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ Й РОСІЯНАМИ

Проект «Історичний спротив» започаткували Міністерство культури та інформаційної політики України та Український інститут національної пам'яті за підтримки медіагруп національного телевізійного марафону. Він передбачає ефіри з істориками, політологами та філософами, які розвінчують російські історичні фейки. Проект виходить в ефір щопонеділка, щосередини та щоп'ятниці в межах телемарафону єдиних новин.

Чому у путінській Росії забороняють правду про Другу світову війну?

Тези з ефіру Вікторії Яременко, кандидатки історичних наук, заступниці начальника наукового управління Українського інституту національної пам'яті.

Версія Другої світової війни, яку так оберігає Росія, – це «напрацювання» Радянського Союзу. Тому що міф Великої вітчизняної війни і «победи», яка мала тільки світле трактування в СРСР, саме там і зародився, активно культивувався й утверджувався за допомогою маси повоєнних фільмів, пісень. Сьогодні ми спостерігаємо, як, зокрема в Росії, продовжують працювати сенси про Другу світову, закладені в радянський час.

Росія послуговується цим міфом не тільки для внутрішнього вжитку. Звісно, вона спрямовує його і на своїх громадян як об'єднавчу ідею, нав'язуючи їм таке бачення світу, в якому саме вони, тобто Росія, – на боці світла, бо нацизм – це було зло, і саме Радянський Союз «переміг цю темряву». Але РФ також експортує цей міф назовні і в та-

кий спосіб намагається заявляти про себе на геополітичному рівні. Якщо подивимося на країни, що постали на руїнах СРСР, бачимо, що Росія пропонує цей міф їм – і таким чином намагається втримати їх у своїй орбіті та під своїм контролем.

Перед повномасштабним вторгненням Путін іронічно сказав, що раз Україна хоче деколонізації, то отримає її. У результаті сама Росія отримала дерусифікацію, яка набирає обертів всередині України та й по всьому світові.

Лише за останній час:

пам'ятники Пушкіну демонтували у Тернополі, Ужгороді, Мукачеві, селі Заболотівці Львівської області;

керівник київського метро виступив з ініціативою перейменувати 5 станцій, серед яких – Площа Льва Толстого;

в Києві зі стели міст-героїв на Шулявці прибрали назви білоруських і російських міст. Натомість там з'явилися назви українських міст-героїв: Харків, Херсон, Чернігів, Миколаїв, Волноваха, Охтирка, Буча, Ірпінь, Гостомель і Маріуполь;

у Верховній Раді зареєстрували законопроект про деколонізацію географічних назв в Україні.

Чи повинна Україна відбутися деколонізація, зокрема культурного простору?

Тези з ефіру Володимира Тилищака, кандидата історичних наук, заступника голови Українського інституту національної пам'яті.

Ми повинні пам'ятати, що комуністичний режим, а до того і російський імперський режим намагалися сформувати стереотип про вторинність української культури та її зв'язок з російською культурою. Для Кремля головною заслугою українських митців була їхня дружба з російськими митцями.

Цей стереотип продовжує домінувати серед росіян. І, зокрема, на його основі росіяни

відмовляють українцям у праві існувати.

Перед нами, українцями, стоїть завдання великого переосмислення нашого минулого, нашої культури. Той процес, який ми називаємо декомунізацією та який набув загальнодержавного рівня після Революції гідності, потребує продовження. Український інститут національної пам'яті почав працювати над осмисленням нашого минулого того періоду, коли українські землі були в складі Російської імперії, та пам'яті про нього ще кілька років тому.

Коли йдеться про пам'ятники, назви, присвячені російським діячам, якими рясніють наші міста, ми повинні розуміти, що у більшості вони присвячені не просто діячам культури, а тим, кого, за влучним висловом Еви Томпсон, можна назвати трубадурами імперії. Ці назви, пам'ятники не були ініціативою місцевих громад. Вони були нав'язані імперським центром, щоб прив'язати українську історію, культуру до імперії.

Очищення публічного простору від маркерів імперської спадщини повинно супроводжуватися глибшим переосмисленням цієї спадщини.

У чому історичні відмінності між українцями та росіянами?

Тези з ефіру Кирила Галушка, історика, публіциста, координатора громадського проекту «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт».

Ідеологія сьогоdnішньої війни з боку агресора ґрунтується не стільки на його оцінці сучасності, скільки на баченні минулого. І це є яскравим прикладом того, як неадекватне бачення минулого може жахливо і брутально впливати на сучасність.

Теза про «єдиний народ» слугує місії насильства щодо української «частини» цього «народу» та прагненню знищити її власну ідентичність. Повне нерозуміння і незнання історії України веде до прагнення просто «позбутися» цих «непорозумінь» у військовий спосіб.

Боротьба з «українським нацизмом», що виросла з всеросійського шаманізму «победобесія», вказує на відсутність

розуміння реалій ХХІ століття поза межами демагогії і цинічної пропаганди. Ця пропаганда просуває думку, що «Велика перемога» над абсолютним злом нацизму дала повну індульгенцію сталінському тоталітаризму та експансії, а за його аналогом – і сучасній Росії, і тому Росія має продовжувати цю вічну позаісторичну «місію». Боротьба за «денацифікацію» приховує той факт, що сама Росія не знає, що вона може запропонувати світу, крім крові і жертв.

«Національна ідея» для «росських» чи «росіян» являє собою хаотичну кашу та набір ідеологічних напівфабрикатів, які суперечать один одному, на тлі аксіоми про «виключність Росії» (невідомо яку) та вічну «зовнішню загрозу». Це створює у росіян та їхніх самовпевнених і зарозумілих вождів незрозумілий їм самим світоглядний хаос, який вщент руйнує критичне мислення, раціональність, адекватність оцінки реальності. Але найголовнішим у цьому світоглядному покручі чи мутанті «російської ментальності» є нищення всього загальнолюдського: передовсім розрізнення добра і зла. Численні злочини сучасних росіян проти людяності є цьому незаперечним свідченням.

Якщо ми говоримо про те, що притаманне росіянам, – то це владна вертикаль, сувора дисципліна, інтереси колективу і держави, які домінують, а життя окремої людини губиться. І головний критерій у різниці ментальностей – це ціна людського життя. Кожен український солдат чи цивільна людина, які загинули, – пораховані або обов'язково будуть пораховані. І прогалина між українцями і росіянами у ставленні до того, скільки коштує людське життя і чи варте воно уваги та пошанування, дуже яскраво демонструє різницю між нами.

Треба називати речі своїми іменами: злочини в Україні чинять не «рашисти», а РОСІЯНИ. Бо у 2022 році це слово абсолютно чітко окреслює найбрутальнішу і цинічну антилюдську практику у ХХІ столітті без якихось зайвих уточнень.

Джерело: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/daydzhest-istorychnogo-sprotyvuv-pravda-pro-drugusvitovu-viynu-v-rosiyi-dekolonizaciya-v-ukrayini-ta-istorychni-vidminnosti-mizh-ukrayincyamy-y-rosiyanamy>

СЕРГІЙ ТРОЯН,
*доктор історичних наук,
 професор, професор кафедри
 міжнародних відносин, інформації та
 регіональних студій Національного
 авіаційного університету*

**НАТАЛІЯ
 НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК,**
*к.і.н., доцент кафедри політології та
 державного управління Чернівецького
 національного університету імені
 Юрія Федьковича, докторант кафедри
 політології та державного управління
 регіональних студій Національного
 авіаційного університету*

УКРАЇНА: ВІЙНА - ПЕРЕМОГА - ПАМ'ЯТЬ

Початок травня уже традиційно в Україні характеризується різноманітними дискусіями щодо відзначення тих чи інших дат, започаткованих радянським минулим. Розв'язана Росією війна проти України у 2014 році, із порушенням територіальної цілісності та державного суверенітету, змусила багатьох українців більш усвідомлено підійти до нав'язаних тоталітарно-авторитарним минулим історико-політичних стереотипів, обраних колишнім радянським керівництвом дат для визначення та відзначення подій державної ваги.

І хоча увесь світ відзначає завершення Другої світової війни у вересні, травень – місяць-символ. У першу чергу для України, яка зустрічає чергову річницю завершення Другої світової війни в Європі в стані війни, віроломно розв'язаної проти нас надядерною наддержавою, до всього ще й одного із гарантів суверенітету та територіальної цілісності України.

З 24 лютого 2022 р. гібридна війна Росії проти України набула тотального характеру

конвенційної збройної агресії. Станом на 6 травня, як зазначив прем'єр-міністр України Д.Шмигаль, збитки нашої держави від війни оцінюються в 600 млрд доларів без урахування втрат на тимчасово окупованих територіях. Загинули десятки тисяч громадян України, в тому числі цивільних осіб. Мільйони українців стали біженцями або внутрішньо переміщеними особами. Дії держави-агресора фактично – злочини проти людяності. Востаннє подібне на українській землі діялося в часи Другої світової війни та нацистського окупаційного режиму, яка офіційно завершилася в Європі 8 травня 1945 р., а злочини нацизму і фашизму та їх виконавці були засуджені рішеннями і вироками Нюрнберзького трибуналу. Дуже символічно, що українці перебували в епіцентрі знакових подій, пов'язаних із завершенням війни у Європі.

Червоний прапор СРСР над Рейхстагом 30 квітня 1945 р. встановлював також українець із Сумщини лейтенант Червоної армії Олексій Берест.

Фото переможного прапора робилися із

літака іншого українця з Київщини Івана Вештака. Саме він облітав кілька разів Рейхстаг, поки кореспондент газети «Правда» Віктор Тьомін робив історичні світлини. Остаточно Друга світова війна закінчилась 2 вересня 1945 р. поразкою і підписанням капітуляції Японії. Саме українець з-під Умані генерал-лейтенант Кузьма Дерев'янка підписав акт її капітуляції від імені СРСР.

У незалежній Україні відзначають дві дати: 8 травня - День пам'яті та примирення, а 9 травня - День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні. Жодна країна не може претендувати на визнання своєї виняткової ролі під час перемоги над нацизмом. Вона стала результатом спільних титанічних зусиль десятків держав і сотень народів. Та День пам'яті та примирення – це вшанування подвигу українського народу, його визначного внеску в перемогу держав-союзниць по Антигітлерівській коаліції у війні, що забрала життя десятків мільйонів (за різними даними від 50 до 85 млн) людей у всьому світі.

Внесок українців у спільну перемогу над нацизмом і фашизмом був визнаний одразу по завершенню війни – Україна отримала право стати державою-засновником ООН. Та найважливішим підсумком другого глобального збройного конфлікту для українців став не культ перемоги, а вміння цінувати і захищати мир як ключову умову гуманізму, людської гідності, цінності людського життя, гармонійного розвитку особистості та суспільства. Саме їх захищає сьогодні український народ у Національно-визвольній війні проти брутального і безчесного ворога. Захищає своє і європейське сьогодні і майбутнє від незаконної і засудженої світовим співтовариством російської агресії.

Відкритим залишається лише одне питання: що Європа та світ робитимуть з нинішнім агресором? Як він буде покараний? Який трибунал чи процес засудить ті злочини, що їх чинить російська сторона сьогодні в Україні?

Історична довідка:

7 травня 1945 р. о 02:41 за

середньоевропейським часом генерал-полковник Вермахту Альфред Йодль підписав Акт про капітуляцію Німеччини у Другій світовій війні як представник вермахту. Капітуляцію прийняли генерал-лейтенант армії США Вальтер Беделл Сміт (від англо-американської сторони) і генерал-майор Іван Суслопаров (від СРСР). У якості свідка від Франції Акт підписав також бригадний генерал Франсуа Севез. Капітуляція переможеної нацистської Німеччини набрала чинності 8 травня о 23:01 за середньоевропейським часом. Проте в СРСР на інформацію про капітуляцію 7 травня була накладена абсолютна заборона. Й.Сталін, зокрема, заявив: «Договір, підписаний у Реймсі, не можна скасувати, але його не можна і визнати. Капітуляція повинна бути здійснена як найважливіший історичний акт і прийнята не на території переможців, а там, звідки прийшла фашистська агресія, — в Берліні, і не в односторонньому порядку, а обов'язково верховним командуванням всіх країн антигітлерівської коаліції». У відповідь союзники погодилися провести церемонію повторного підписання Акту про капітуляцію в Берліні. Вона відбулася 8 травня о 22:43 за середньоевропейським часом (о 00:43 за московським) у Карлсхорсті, передмісті Берліна, в будівлі колишньої ідальні військово-інженерного училища. Беззастережну капітуляцію Німеччини, яку підписав зокрема генерал-фельдмаршал Вільгельм Кейтель, прийняли маршал Георгій Жуков (від СРСР) заступник головнокомандувача союзних експедиційних сил маршал Артур Теддер (Велика Британія). В ролі свідків свої підписи поставили генерали Карл Спаатс (США) і Ж. де Латрі де Тассіньї (Франція).

Різниця в часі підписання Акту стала формальним приводом для святкування перемоги над нацизмом і фашизмом у різні дні - 8 травня в Європі й Америці, 9 травня в СРСР. У європейській історіографії підписання капітуляції німецьких збройних сил, як правило, пов'язують із процедурою в Реймсі, а підписання Акту про капітуляцію в Берліні називають «ратифікацією».

ЛЕНД-ЛІЗ-2022 ВІЙНА ЗА УКРАЇНУ

Сучасні події в Україні вкотре підтверджують важливий історичний урок: допоки зло залишається безкарним та не знищеним повністю, воно відроджується й намагається здобути перемогу над добром. Військовий наступ Росії проти України розпочався у 2014 році. Тоді, ціною неймовірних втрат, Україні вдалося призупинити агресора, який чекав чергової нагоди, щоб досягти поставлених цілей, а реакція демократичного світу чимось нагадала події кінця 1930-х років, коли наступ нацистської Німеччини не знайшов гідного спротиву від західних демократій. Ціною стала Друга світова війна з десятками мільйонів загиблих та поранених, зруйнованими містами та селами, зламаними долями... А результатом – зміна світопорядку та становлення біполярної системи міжнародних відносин.

Відвертий широкомасштабний збройний наступ Росії на Україну розпочався через вісім років латентної гібридної війни – 24 лютого 2022 року. Заяви президента РФ В.Путіна засвідчили його прагнення не просто повернути світ до біполярності, а фактично встановити монополярний світопорядок, де Росія відігравала б лідируючу роль, встановлюючи власні правила та формати міжнародних відносин. І світ усвідомлює, що ця війна – екзистенційна. Її ціною є саме існування демократії як такої. Символічно, що саме у день перемоги за радянським святковим календарем – 09 травня 2022 року – президент Джо Байден підписав Закон про ленд-ліз для оборони демократії Україною від 2022 року, наголосивши при цьому: «Ми підтримуємо Україну. Ці кроки є витратними, але ховатися від агресії ще дорожче. Така програма була минулого разу під час Другої світової війни. Зараз Європа потребує ще більше нашої допомоги».

Нинішній Закон про ленд-ліз-2022 спрямований на захист України як держави-

засновниці ООН, народ якої разом із народами всіх країн антигітлерівської коаліції зробив вагомий внесок у перемогу над фашизмом і нацизмом. Своєю віроломною агресією проти України Росія спаплюжила пам'ять про історичну і доленосну для Європи та світу перемогу союзників по антигітлерівській коаліції в Другій світовій війні. Сьогодні український народ героїчно виборює не лише право на власну державність, але й право на буття усього демократичного світу.

Закон про ленд-ліз для України публічно підтримали законодавці як від Демократичної, так і від Республіканської партії. У тексті документу йдеться про розширені повноваження президента США щодо передачі або надання в оренду Україні різного роду сучасних, у тому числі високотехнологічних, озброєнь і оборонних виробів зокрема для захисту цивільного населення від російського військового вторгнення. Крім озброєнь, Україна отримає у великому обсязі додаткову фінансову допомогу. Президент США вже запросив у Конгресу майже 40 млрд дол. на додаткову підтримку України. З них 20 млрд дол. нададуть нашій державі у вигляді військової допомоги, решту грошей буде виділено на економічну та гуманітарну підтримку. Також у документі наголошується, що будь-яка позика або оренда оборонних виробів урядом України матиме умови щодо повернення, відшкодування та погашення позики або оренди. Зазначимо, що в Штутгарті, у зоні відповідальності Європейського командування США, вже створено центр координації постачання військової допомоги Україні.

В умовах надання Україні багатьма державами, зокрема членами НАТО і ЄС, великої кількості воєнної техніки, озброєнь, інших матеріалів закон про ленд-ліз має на меті серйозне збільшення американської допомоги в кількісному та якісному вираженні.

Підписаний президентом США законопроект разом з рішеннями, прийнятими країнами-партнерами України 26 квітня 2022 р. в Рамштайні, має і велике історичне значення загальноцивілізаційного характеру, про що дуже влучно висловився колишній посол України у Вашингтоні Валерій Чалий: «Російська агресія, яка спрямована насамперед на знищення України, сприймається нарешті як екзистенційна загроза для європейської і світової безпеки».

Закон про ленд-ліз 1941 в кінцевому підсумку став одним із ключових чинників повного розгрому нацизму і фашизму в Європі та світі. Підписання Закону про ленд-ліз-2022 свідчить, на нашу думку, про усвідомлене прагнення західних демократій забезпечити якнайшвидшу перемогу України над сучасним агресивним російським неонацизмом, подолати загрозу ядерного шантажу з боку Росії та розгортання нового глобального збройного конфлікту. А запорукою цього є героїзм і незламність українського народу, мужність його захисників і допомога союзників у кращих традиціях діяльності антигітлерівської коаліції часів Другої світової війни.

Історична довідка

Перший і Другий закони США про ленд-ліз (від поєднання слів «позичати», «здавати в оренду») відділяє понад 81 рік. Перший Закон про сприяння обороні, згідно з яким США постачали своїм союзникам боєприпаси, техніку, продовольство, стратегічну сировину, включаючи нафтопродукти та матеріальні засоби президент США Франклін Рузвельт підписав 11 березня 1941 року. Нагадаємо: на той час США ще не брали участі в Другій світовій війні, але перед небезпекою нацистсько-фашистської загрози відійшли від політики нейтралітету і почали фактично формування антигітлерівської коаліції. Згідно закону 1941 року, до якого СРСР (до складу якого входила й Українська

РСР) приєднався у жовтні-лютому 1942 р., США поставили 42 державам-союзницям товарів і зброї на 50,1 млрд дол. (близько 13% усіх воєнних витрат США у роки війни, або понад 50% їхнього експорту), що за нинішнім курсом складає близько 700 млрд дол. Найбільше отримала Велика Британія - 31,4 млрд дол., а Радянський Союз був другим - 11,4 млрд дол. (за нинішнім курсом - близько 180 млрд дол.). Згідно даних істориків (наприклад, І.Дерейко, В.В'ятрович), ленд-ліз забезпечив потреби радянської армії та промисловості на 16% у бронетанковій техніці, 15,3% - у літаках, 32,4% - у бойових кораблях, 18,4% - у зенітній артилерії, понад 80% - у радіолокаційній апаратурі, 66,1% - у вантажних і легкових автомобілях, 80% - у медикаментах і медичному устаткуванні, понад 50% - у паливно-мастильних матеріалах тощо. Незважаючи на прагнення сучасної Росії привласнити перемогу над нацизмом, вагомість допомоги за ленд-лізом для забезпечення спершу порятунку, а потім і перемоги СРСР над нацистською Німеччиною не заперечує навіть пострадянська російська історіографія. Остаточо радянський борг за ленд-лізом (приблизно 774 млн. дол.) погасила вже Російська Федерація в 2006 р.

Фото: <https://armyinform.com.ua/2022/05/10/istorychnyj-zakon-pro-lend-liz-dlya-ukrayiny-shho-cze-nam-dast/>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР УКРАЇНИ: В ОЧІКУВАННІ РІШЕННЯ*

*«Європейський проект точно не може бути завершений без України, і це абсолютно очевидно саме зараз, коли український народ захищає майбутнє для себе і для всіх народів і заходу, і сходу, і півночі, і півдня Європи»
(Володимир Зеленський)*

17 червня ми очікуємо на висновок Єврокомісії щодо можливості отримання Україною статусу держави-кандидата в члени Європейського Союзу. Даного висновку з нетерпінням очікують щонайменше сама Україна, держави-члени ЄС, США та інший демократичний світ і, звісно, держава-терорист, яка, найімовірніше, вже готує сценарії нових пропагандистських кампаній.

Даний висновок – один із необхідних етапів, які Україна проходить на шляху до повноправного членства у ЄС, однак для отримання останнього нам потрібна одностайна згода усіх 27 урядів держав-членів ЄС на рівні міністрів (Рада ЄС) та глав держав та урядів (Європейська Рада). Переважна більшість європейських держав уже висловили підтримку Україні, однак залишаються й ті, уряди яких утримуються від чіткого означення власної позиції або ж виступають проти. У цьому контексті висновок Єврокомісії має й додаткове значення: від нього залежить позиція окремих держав, які ухвалюватимуть рішення щодо надання статусу кандидата після його оприлюднення (до прикладу, Данії)¹.

З точки зору важливості євроінтеграційної перспективи України, з одного боку, а також безпідставності тверджень про те, що наша держава хоче дуже швидко пройти процедурні моменти і вийти на рівень чи навіть обійти інші країни-кандидати в ЄС, з другого, варто розставити основні акценти у відносинах між Україною і ЄС, яким незаба-

ром виповниться три десятиліття.

Найперше і найважливіше: визначення членства України у Європейських Співтовариствах як перспективної мети нашої зовнішньої політики відбулося у 1993 році² – саме тоді була прийнята Постанова ВР України «Про основні напрями зовнішньої політики».

Уже наступного 1994 року Україна уклала з Європейським Союзом Угоду про партнерство та співробітництво на 10 років. Відлік розпочався з 1998 р. після завершення чинної процедури ратифікації. І 11 червня 1998 року Указом Президента України було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу³.

У березні 2007 року переговори щодо укладення нової угоди між Україною та ЄС було розпочато. Компромісна назва – Угода про асоціацію – була досягнута під час Паризького Саміту Україна – ЄС у вересні 2008 року. Нова угода в 2008-2009 рр. не була укладена, так як Україна хотіла отримати перспективу членства, а ЄС не бажав її надавати. Це було того ж року, коли на Бухарестському саміті НАТО (2–4 квітня 2008 р.) не був схвалений План дій по членству України в Альянсі. Де-факто у зв'язці з відмовою в перспективі членства у НАТО стала відмова на той час для України і чітких перспективах набуття членства у Європейській Спільноті. Щоправда, у тому ж 2008 році Україна приєдналася до СОТ та у 2009 році долучилася до політики Східного партнерства, у рамках якого і передбачалося підписання Угоди про асоціацію.

Ситуація змінилася за кілька років, коли вже команда президента В.Януковича погодилася на Угоду про асоціацію з ЄС, але без зазначення перспективи членства. Однак навіть в такому вигляді вона не була підписана, як планувалося, на саміті у

* 17 червня Єврокомісія рекомендувала надати Україні статус кандидата на членство у

Вільнюсі наприкінці листопада 2013 р. Україна під тиском офіційної Москви в останній момент відмовилася від підписання, що викликало обурення в суспільстві та наступні революційні події, результатом яких стала зміна влади в Україні.

Угода про асоціацію ЄС з Україною була підписана після Революції Гідності у 2014 році, а ратифікована Європейським парламентом синхронно з Верховною Радою України (у вигляді телемосту технологією Skype) 16 вересня 2014 року. Угода вступила в силу в повному обсязі по завершенню процедури ратифікації з 01 вересня 2017 р. За трохи більше як два з половиною місяці до того - з 11 червня 2017 р. - запрацював безвізовий режим між Україною і ЄС. Однак у нашої держави не було жодних чинно установлених перспектив повноцінно долучитися до євроінтеграційного Об'єднання.

Перспектива членства України в ЄС з'явилася лише в буремні дні після початку широкомасштабної агресивної війни Росії проти України. 28 лютого 2022 р. українська влада подала заявку на членство в ЄС. 11 березня на позачерговому саміті ЄС дав згоду на початок відповідної процедури. Фактично саме тоді вперше офіційно було визнано право України на членство в ЄС. Запропонований Єврокомісією опитувальник для потенційних кандидатів Україна заповнила у рекордно стислі строки. Весь цей процес зайняв трохи більше двох місяців. Для ЄС це безпрецедентно швидко, у кілька разів швидше, ніж у будь-якого кандидата в минулому. Тепер, за офіційними процедурами ЄС, 17 червня Європейська Комісія повинна представити незалежний висновок про те, чи готова Україна до членства. Після цього, 23–24 червня 2022 року, на саміті глав держав і урядів ЄС має розглянути питання про членство України в євроінтеграційному Об'єднанні.

Ключовезначення в сенсі набуття Україною статусу держави-кандидата в члени ЄС мають два моменти: висновок Єврокомісії та

одностайне рішення про підтримку України на засіданні Європейської ради 23–24 червня. Ідеальним для України був би висновок Єврокомісії про те, що наша держава відповідає критеріям і ЄС визнає за нею статус кандидата вже зараз. Натомість усі наступні кроки (як-от початок переговорів) будуть обумовлені проведенням реформ. Тобто, ідеальним для України був би так званий «ісландський варіант», коли в 2010 р. Єврокомісія рекомендувала відкрити переговори щодо вступу Ісландії в ЄС без будь-яких додаткових умов. Однак, враховуючи той факт, що Ісландія після цього відмовилася від євроінтеграційної перспективи, а в Україні нині триває війна і порушена її територіальна цілісність, прийняття подібного рішення виглядає малореальним.

Однак, існує й інший прецедент: рекомендація надання статусу кандидата без жодних додаткових умов, як це відбулося з Сербією у 2011 році. І якщо серби згодом повинні були нормалізувати відносини з Косово, то відновлення територіальної цілісності та державного суверенітету України може стати тією умовою, від виконання якої залежатиме майбутнє членство України у ЄС. Однак це повністю відповідає національним інтересам нашої держави та основним напрямкам зовнішньої політики України, визначеним ще на зорі нашої незалежності.

Водночас, будь-який інший сценарій, зокрема і план, який передбачає, що умови будуть висунуті вже зараз, і до їх виконання Україна буде «кандидатом у кандидати» чи «потенційним кандидатом» (до цього «кандидатом з умовами» була тільки Боснія і Герцеговина), звичайно можливий (з огляду на актуальну позицію чи коливання кількох євростолиць), але неприйнятний для нас. Погодимося з віце-прем'єркою з питань євроінтеграції Ольгою Стефанішиною, що це стало б «зрадою України» з боку ЄС. За великим рахунком, такий сценарій дуже небажаний і для самого ЄС з точки зору

перспектив і наслідків реакції на сучасні виклики (Брекзит, міграційні проблеми, російсько-українська війна).

NB!

Понад 90% українців підтримує євроінтеграцію України.

Україна виконала завдання по Асоціації з ЄС в умовах безперервної війни на 65%.

Українські збройні сили сьогодні захищають від варварської навали російського мілітарного левіафана демократичні цінності, які базовими для ЄС - гідність, мир, свободу, демократію, рівність, верховенство права та повагу до прав людини, включно з

правами меншин.

У цьому сенсі позиція Європарламенту, що знайшла вираження в заяві його голови Роберти Метсоли: «Ми знаємо, наскільки важливо дати найчіткіший сигнал, що місце України – у європейській сім'ї, та сказати всім, що Україна – це Європа!», є чесною відповіддю на зусилля України, спрямовані на збереження демократії та свободи.

¹<https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/06/15/7141288/>

²<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>

³<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98#Text>

СЕРГІЙ ГАКМАН,
*заступник директора Чернівецького
регіонального центру підвищення
кваліфікації, кандидат історичних
наук, доцент*

9 ТРАВНЯ: СВЯТО ЧИ БІЛЬ?

В українському суспільстві ставлення до 9 травня різне. Одні вважають, що ми маємо відзначати закінчення Другої Світової війни так, як це роблять європейці, для яких 8 травня – День пам'яті та примирення. Певна частина українського суспільства вважає, що ми не маємо віддавати пріоритет чи монополію на перемогу Російській Федерації – і тут, можливо, теж є своя правда. Але давайте подивимося на ці речі з точки зору того, що відбувалося.

Ми не можемо говорити, як кажуть росіяни, про «Велику Вітчизняну війну». Ми кажемо про Другу Світову війну і німецько-радянську війну в її рамках, адже це не були окремі війни. І почалася війна не 22 червня 1941 року, а все ж таки 1 вересня 1939 року, коли Німеччина напала на Польщу. І таку можливість їй великою мірою надав Ра-

дянський Союз, який за тиждень до цього підписав з Німеччиною договір про ненапад. Загалом цей договір був би звичайною практикою між країнами, якби не таємний протокол до нього, яким Гітлер і Сталін розподіляли сфери впливу в Європі – зокрема і щодо до третіх країн, які не брали участі у цих переговорах.

І не випадково російський історик Михайло Семиряга (зазначу, що це російський історик 90-х років, коли ми ще можемо говорити, що в Росії існувала історія як наука, а не просто історія як пропаганда) прирівнював цей договір і додатковий таємний протокол до нього до союзницького договору між Радянським Союзом і Німеччиною. Відповідно до цього договору вони розподіляли сфери впливу: Німеччина мала інтерес до деяких західних країн, Радянський Союз отримував певний

контракт-бланш для своїх дій щодо Румунії, Польщі, Естонії, Латвії і Фінляндії. Після підписання з Німеччиною, вже у вересні 1939 року, договору про дружбу і кордони (також із додатковим протоколом до нього) у Радянського Союзу розширилася сфера впливу – він отримав також і Литву. Безумовно, що для Радянського Союзу не вигідно згадувати всю II Світову війну, адже у першій її частині він виступав як агресор. І саме за один із таких своїх актів, за Фінляндію, Радянський Союз був включений із Ліги Націй.

Давайте проведемо паралель: у 2008 році Росія напала на Грузію, у 2014 році вона напала на Україну і веде років проти неї війну, а 24 лютого 2022 року – вже повномасштабну війну із застосуванням різних видів зброї, зокрема і забороненої міжнародними конвенціями. При цьому Росія залишається не просто членом ООН – вона залишається членом Ради Безпеки. Тобто тут, безумовно, паралель не на користь сучасності, якщо говорити про критичне ставлення до агресорів тоді і зараз. З іншого боку, звичайно, велике значення мав той факт, що був знищений нацизм на рівні державної політики, і, безумовно, це стало великою подією для людства. На жаль, історія повторюється – можливо, в іншій формі, але це повторюється.

Досить важливий інший аспект: чому 9 травня, а не 8? Насправді було кілька капітуляцій. 7 травня 1945 р. о 02:41 за середньоевропейським часом генерал-полковник Вермахту Альфред Йодль підписав Акт про капітуляцію Німеччини у Другій світовій війні. Капітуляція набрала чинності 8 травня о 23:01 за середньоевропейським часом. На вимогу Йосипа Сталіна союзники погодилися повторно підписати Акт про капітуляцію, і відбулося це 8 травня о 22:43 за середньоевропейським часом, коли в Москві, через різницю в часі, було вже 9 травня. Відповідно, це і стало приводом для відзначення перемоги над нацизмом і фашизмом у різні дні, хоча в історії, як правило, береться дата за місцем, де відбулася подія, а не за іншим часом.

І тут є ще один дуже важливий момент: оскільки після Другої Світової війни змінилися

відносини між Радянським Союзом та іншими країнами антигітлерівської коаліції, почалася так звана холодна війна, то безумовно, що для СРСР було вигідно відзначати перемогу в інший день та із зовсім іншим змістовним наповненням. Але спекулятивним у Радянського Союзу є те, що він «вкрав» перемогу в антигітлерівської коаліції. Ми не можемо казати про те, що Радянський Союз переміг гітлерівську Німеччину, адже це відбулося завдяки антигітлерівській коаліції. СРСР зробив дуже вагомий внесок, проте він був не один в цьому.

А за останній період відбулося вже «вкрадення» цієї перемоги над нацистською Німеччиною навіть у інших народів Радянського Союзу, коли Путін почав говорити про те, що це росіяни перемогли Гітлера, а також те, що вони могли б перемогти і без допомоги інших республік та інших країн – і це є абсолютною брехнею. Радянський Союз не протримався б і протягом кількох місяців без ленд-лізу, який тоді надавали Сполучені Штати Америки і завдяки якому майже вся радянська армія була озброєна. Невипадково навіть найкращі льотчики II Світової війни Кожедуб та Амет-Хан літали на американських літаках. Студебекери, які ми бачимо у фільмах, – це російський транспорт чи, все ж таки, американський? А різного роду хімічні, вибухові матеріали, з яких робили снаряди для гармат – це звідки бралось? Знову ж таки у наших союзників.

Під час II Світової війни більша частина німецьких мотопіхотних дивізій дійсно була прикута до Радянського Союзу, проте дві третини їх авіації великою мірою були сконцентровані на заході, бо це західні льотчики бомбардували заводи і міста Німеччини. Я вже не кажу про флот. Тому внесок країн антигітлерівської коаліції у перемогу над Німеччиною не менший. Безумовно, СРСР отримав найбільше втрат у цій війні, але якщо вже говорити про втрати, то найбільше їх мали українці. Другі – білоруси (хоча у відсотковому порядку, якщо брати за загальною кількістю населення, то білоруси втратили більше, ніж українці). І набагато менше загинуло росіян, оскільки війна велася більше на території

західних республік Радянського Союзу, а не нинішньої Російської Федерації.

Безумовно, що ми весь час боялися говорити відкрито про це свято, часто мова йшла про те, що не потрібно засмучувати ветеранів. Але скільки їх ще лишилося живих? Справжнім ветеранам, які брали участь у Другій Світовій війні, а не в інших військових операціях, що відбулися вже після неї і поза межами СРСР, зараз має бути по 96-97 років, а можливо і більше. З іншого боку, під прапором Другої Світової війни і під лозунгами знищення фашизму вже знищені десятки тисяч мирних громадян України, і хіба нас не цікавить доля цих людей, хіба нам байдуже, чому вони загинули? Тому що хтось їх вважав фашистами? Якщо вони дійсно вчиняли якісь злочини, то для цього існує ціла низка інструментаріїв міжнародного права, які можна застосувати, інакше ми можемо кого завгодно назвати як завгодно і на цій підставі просто вбивати. У нас загинуло близько двохсот дітей – я вже не кажу про велику кількість, які отримали інвалідність, яким зруйнували дитинство. Чим ці діти були винні перед Москвою?

Тобто ми не можемо допустити, щоб історія стала зброєю вбивства сучасності. Історія – це дуже важлива річ для пам'яті будь-якого на-

роду, але не менш важливим є критичне мислення, зокрема і щодо історії. Ми не маємо перетворити її просто в казки і легенди, аби у нас все було дуже гарно, а маємо ставитися до минулих подій як до науки, як до певного документального свідчення того, що відбувалося в минулому, оскільки напівправа, як і брехня, згодом приводить до смертей. І навіть у дні очікування Дня Перемоги українські території бомбардували – причому абсолютно всі області України. І ми маємо зробити все для того, щоб цю війну припинити, але не іти на будь-які поступки для Росії, бо це буде означати, що ми війну просто відтермінуємо, а не завершуємо. Не треба її залишати ще нашим дітям і нашим онукам.

Користуючись нагодою, я хочу подякувати європейським і всім цивілізованим країнам за підтримку, яку нам надають зараз, приймаючи наших біженців, надаючи гуманітарну допомогу, а останнім часом ще і за допомогу зброєю: США, Великобританії, країнам ЄС. Найближчим часом в плані озброєння ситуація зміниться кардинально. У нас буде сучасна зброя, яку ми зможемо використовувати, щоб знищувати ворога, який прийшов на нашу землю.

ВІДБУЛАСЬ МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «РОСІЙСЬКА ВІЙНА В УКРАЇНІ: ЯК МОЖЛИВИЙ НОВИЙ СВІТОУСТРІЙ ПІСЛЯ БУЧІ»

В рамках конференції науковцями з України, Грузії, Естонії, Литовської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Польща та Румунії було обговорено правові та політичні аспекти трагічних подій, що відбулися в м. Буча, та в інших українських містах, внаслідок збройного російського вторгнення в Україну. У цьому контексті обговорювалися алгоритми творення нового устрою в Європі та світі.

Українські експерти обговорювали ці проблеми в Чернівцях, у приміщенні Буковинського медіа-центру «Belle Vue», закордонні колеги брали участь в конференції в режимі онлайн.

Організаторами заходу виступили:

- ГО «Інститут світової політики» (м. Київ,

Україна),

- ГО «Центр політичних наративів демократії» (м. Чернівці, Україна),
- БФ «Суспільні ресурси та ініціативи» (м. Чернівці, Україна),
- Інститут Європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна).

АНАТОЛІЙ КРУГЛАШОВ,
*завідувач кафедри політології та
 державного управління,
 директор НДІ європейської
 інтеграції та регіональних досліджень
 ЧНУ ім. Ю.Федьковича, доктор
 політичних наук, професор*

ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАВДАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Нині, в умовах російської війни проти України, для нас, як ніколи раніше, дуже важливо мати підтримку з боку країн ЄС не лише з точки зору символічної і навіть цілком матеріальної політики, але й насамперед у вигляді визнання нашої держави кандидатом на вступ ЄС. І я думаю, що ця підтримка, все-таки, нам буде надана. В сучасній ситуації це вже морально-політичний борг і обов'язок країн Європейського Союзу і його керівних інституцій. Разом з тим ми чуємо дуже обережні, а часом і доволі двозначні заяви лідерів окремих країн Європейського Союзу, зокрема це стосується президента Франції Еммануеля Макрона, канцлера Федеративної республіки Німеччина Олафа Шольца, що це дуже довгий і непростий шлях.

Звичайно, якщо мова йде про питання членства, то так – це непростий шлях. Наскільки довгий – про це можна дискутувати, але він дійсно нешвидкий. Але що стосується визнання України кандидатом на вступ до ЄС, то цей шлях не повинен бути ані надто довгий, ані надто складним. Адже відмова Україні в цьому питанні буде великою мірою самогубством для Європи, особливо з точки зору того, в якому становищі зараз перебуває українська держава, український народ. Ми воюємо з ворогом, що переважає нас силами, ми воюємо не тільки за суверенітет нашої держави, її територіальну цілісність, свою майбутність,

майбутне наших дітей і прийдешніх поколінь – ми воюємо за те, щоб Україна такою державою, політичним і культурним простором, який вільний від сваволі, насильства, поширення влади диктаторів. І прийняття України зараз, на цьому етапі, кандидатом у члени ЄС є безальтернативним політичним рішенням.

Чи ми готові стати відразу повноцінним членом ЄС? Ясна річ, що у сьогоднішньому вигляді ні. Тому що триває війна, яка підриває основи не тільки нашої державності, але і соціальної та політичної стабільності, економічного розвитку нашої країни. І, відповідно, на сьогодні всі наші ресурси зосереджені на тому, щоб вистояти, вижити, дати відсіч ворогу і повернутися до мирного життя. І в цих умовах до критеріїв, які зазвичай (і це абсолютно виправдано!) висуваються перед країнами-кандидатами, Україна ще «не дотягує». Мова йде про так звані Копенгагенські критерії, через виконання яких проходили всі наші держави-сусідки, які стали членами ЄС, зокрема Естонія, Латвія, Литва, Польща, Чехія, Словаччина, Румунія, Болгарія.

Ці критерії достатньо чітко визначені, кожен з них може бути деталізований за параметрами, критеріями оцінки, індикаторами розвитку тощо. Якщо спростити, то ці критерії можна звести до низки таких вимог. Насамперед країна-кандидат повинна

відповідати вимогам і володіти спроможністю витримувати конкурентний тиск на єдиному внутрішньому ринку ЄС, тобто іншими словами – всі суб'єкти нашої економічно-господарської діяльності повинні бути готові працювати за умовами єдиного внутрішнього ринку ЄС. І це для нас великий виклик, тому що зараз у плані економічної інтеграції з ЄС ми перебуваємо лише на найпершому, найнижчому ступені. З 2014-2017 років після підписання і ратифікації Угоди про асоціацію ми реалізуємо поетапний план створення всеохоплюючої і поглибленої зони вільної торгівлі з ЄС, який давно проходили країни ЄС. З ретроспективного погляду, якщо ми говоримо про Європейські спільноти, то етап запровадження принципів вільної торгівлі після «Римських угод» 1957-1958 років тривав близько трьох років, етап переходу до Митного союзу тривав десять років, а етап переходу до Спільного ринку, а потім, відповідно, і внутрішнього ринку, тривав понад тридцять років.

Тому, коли ми ведемо мову про ці етапи, ми повинні розуміти, що це насправді не чиясь там прискіпливість або зневага – це дійсно складний процес. І складність тут не стільки для ЄС, скільки для нас. Ми повинні бути готові працювати за цими правилами, діяти відповідно до них. Ми чудово знаємо, що наша економіка за низкою показників, на превеликий жаль, до війни займала почесне останнє місце серед країн Європи. Тому будемо відверті, що за першим критерієм нам ще належить зробити чимало.

Другий критерій, якщо спростити – це наша соціальна політика. В Європі діє Соціальна хартія та низка інших документів, які визначають певні стандарти соціальної політики, рівень соціального захисту, який державачлен ЄС повинна надавати своїм громадянам. Ясна річ, якщо ми порівнюємо себе навіть із найбільш бідною державою ЄС – Болгарією, то побачимо, що на разі «не дотягуємо» до цих стандартів. Тож, і тут нам теж дуже багато

над чим треба працювати, а в умовах війни і навіть післявоєнного відновлення очевидно, що це серйозний виклик для нас. Водночас, якщо ми стаємо кандидатом на вступ до ЄС, то в цьому питанні ми дуже розраховуємо на допомогу з боку Європейського союзу.

Наступний критерій – розвиток політичної демократії та стійкість наших державних інституцій. Очевидно, що серед країн пострадянського простору Україна впевнено займає позиції лідера, особливо якщо порівняти нас із такими жорсткими авторитарними режимами як Російська Федерація, Республіка Білорусь, Туркменістан тощо. Але якщо говорити про європейський простір, то все одно Україна має дещо суперечливі позиції, тому що наш політичний режим належить, все ж таки, до так званих гібридних режимів, в яких поєднуються риси як авторитаризму, так і демократичного режиму, а не до стабільних, консолідованих режимів ліберальної демократії. Тому тут теж є над чим працювати.

На жаль, нікуди не дівся і фактор корупції, і навіть війна оголила прикрі факти, які б я назвав проявами внутрішнього мародерства. Для прикладу, нещодавно розгорнувся скандал і в нашій області, однак ми не знаємо поки остаточних висновків правоохоронних органів. До війни Україна була однією з найбільш корумпованих держав Європи, тому очевидно, що з цим є величезна проблема.

І, нарешті, останній дуже важливий для нас критерій – це критерій союзницький, який складається, насамперед, із доведеної спроможності держави-кандидата виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання. Звичайно, не можна порівнювати нас із Росією або іншими державами, які відверто зневажають і брутально порушують норми міжнародного права. Україна, на щастя, такою державою не була і не є, але з виконанням взятих на себе зобов'язань, у нас у різні роки, скажімо, було по-різному. Важливою частиною, водночас виконання цього

критерію, є те, що країна-кандидат повинна уже на цьому етапі адаптувати своє законодавство до норм європейського права. І хоча ми цю роботу проводили і проводимо, але ми пам'ятаємо, наприклад, скандали з антикорупційними органами. Тобто, нерідко ми робили крок вперед, а потім знову вертались до «ленінського вальсу», роблячи два назад. Знову ж таки, наш корпус права далеко не повною мірою відповідає нормам і стандартам європейського права. Відповідно, це наша домашня робота, яку ми повинні виконати самі. Але передусім ми повинні вистояти як держава, як суспільство у цій російсько-українській війні, яка є викликом і загрозою для кожного з нас, для нашого суспільства і держави в цілому.

Щодо ставлення до нас країн ЄС, то ми маємо групу держав, які однозначно нас підтримують щодо майбутнього членства, і серед них треба назвати передусім балтійські країни – Естонію, Латвію, Литву. Величезна підтримка відчувається з боку Польщі, наголосив би на підтримці Румунії, суттєво посилилася підтримка з боку Чехії, певною мірою Словаччини, тобто ми маємо її від колишніх держав пострадянського, постсоціалістичного табору. Але, натомість, дві ключові держави Європейського Союзу, умовний німецько-французький тандем – держави-засновниці Європейського співтовариства, наймогутніші, найпотужніші держави Європейського Союзу, весь час демонструють так звану обережність. Ясна річ,

що ця «обережність» дуже специфічна на тлі того, що якраз у цих державах діяли і до цих пір діють потужні проросійські лобістські групи. Найбільш скандальний і найбільш бруталний приклад – це діяльність ексканцлера ФРН Герхарда Шрöderа, але недалеко від цього стоїть і проросійська діяльність та обслуговування інтересів Кремля кандидатки номер два на посаду президента Франції Марі Ле Пен.

В таких умовах, звичайно, ми повинні ще працювати з нашими європейськими друзями над подоланням оцього опору з боку так званих колишніх і нинішніх «друзів Путіна». Більшість з них уже публічно від нього відреклися, але публічне зречення не означає припинення негласних неформальних зв'язків і збереження симпатій. Такі ось суперечності серед окремих країн щодо перспективи членства України в ЄС.

Для нашої дипломатії і для наших друзів з ЄС лишається ще дуже багато вимогливої та складної роботи для того, щоб цей супротив подолати, для того, щоб ми мали з боку ЄС однозначно консолідовану підтримку європейським прагненням і перспективам України. І я думаю, що це нам до снаги, бо ми спираємося на власні здобутки, досягнення, власну волю. Ми, все-таки, маємо підтримку більшості країн-членів ЄС, але ця підтримка має бути повністю одностайною. І це те перспективне завдання, яке нам треба вирішувати у зовнішньому вимірі нашої євроінтеграційної політики.

ЄВРОКОМІСІЯ РЕКОМЕНДУВАЛА НАДАТИ УКРАЇНІ СТАТУС КАНДИДАТА НА ЧЛЕНСТВО У ЄС

Відповідне рішення ухвалено за результатами засідання 17 червня. Його оголосила президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн. «Європейська історія твориться прямо зараз. Ми вітаємо позитивний висновок Європейської комісії про те, що Україні слід надати статус кандидата на членство в ЄС на саміті Ради ЄС наступного тижня. Це стане яскравим доказом європейського лідерства

та величезним поштовхом для подальших перетворень в Україні», - зазначив Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба.

АЛЛА КИРИДОН,

*доктор історичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки
України,
ДНУ «Енциклопедичне видавництво»*

СЕРГІЙ ТРОЯН,

*доктор історичних наук, професор,
Національний авіаційний
університет*

СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПАС: ОБОРОННО-БЕЗПЕКОВА СТРАТЕГІЯ ЄС

У рік тридцятиліття заснування Європейського Союзу, 21 березня 2022 р. на зустрічі у Брюсселі міністри закордонних справ та оборони 27 країн-учасниць Євросоюзу схвалили рішення про прийняття першої в історії спільної стратегії ЄС в галузі безпеки та оборони – «Стратегічний компас безпеки та оборони для Європейського Союзу, який захищає своїх громадян, цінності й інтереси та сприяє міжнародному миру і безпеці» (далі – Стратегічний компас). Робота над Стратегічним компасом розпочалася влітку 2020 р., а його реалізація розрахована на середньострокову перспективу – до 2030 року. «Це не просто ще один політичний документ. Це програма дій з конкретними заходами та строками їхнього виконання», – наголосив верховний представник Євросоюзу з зовнішньої та безпекової політики Ж. Боррель, представляючи проект Стратегічного компасу 16 листопада 2021 р. на пресконференції в Брюсселі.

Структурно Стратегічний компас поділяється на резюме, вступ, п'ять блоків-розділів, висновки. Документ надав стратегічну перспективу і детальний опис інструментів та ініціатив, необхідних для забезпечення швидших, рішучіших і

надійніших дій ЄС у політико-безпековій сфері.

У вступі відзначено, що людство живе в епоху стратегічної конкуренції та складних загроз міжнародній безпеці як у вигляді гібридних викликів, так і актів прямої агресії. Особливо наголошується на факті повернення війни в Європі з невиправданою і неспровокованою агресією Росії проти України. ЄС прагне захищати європейський безпековий порядок, суверенітет, територіальну цілісність і незалежність держав у межах міжнародно визнаних кордонів. Підтримка України в протистоянні військовій агресії Росії спрямована на відновлення миру в Європі. Водночас, сильніший і діяльнісно ефективніший ЄС у сфері безпеки та оборони сприятиме зміцненню глобальної та трансатлантичної безпеки.

Перший розділ – СУЧАСНИЙ СВІТ (дослівно в документі – THE WORLD WE FACE) – носить загальний характер і присвячений характеристиці глобального ландшафту безпеки, який став більш мінливим, складним і фрагментованим, ніж будь-коли, через багаторівневі загрози. Відповідно, для підготовки Стратегічного компасу був проведений перший в історії комплексний аналіз

загроз ЄС у 2020 р. Це допомогло виробити спільне розуміння загроз і викликів, з якими ЄС зіткнеться найближчим часом. З метою створення спільної стратегічної культури ЄС буде регулярно переглядати аналіз загроз, принаймні кожні три роки або частіше, якщо цього вимагає зміна стратегічного контексту та безпеки, починаючи з 2022 року.

У другому розділі – ДІЇ (дослівно в документі – АСТ) – підкреслено, що Євроспільнота повинна мати можливість діяти швидко й рішуче, коли вибухає криза: з партнерами, якщо це можливо, і наодинці, коли це необхідно. Розвиток сил ЄС швидкого реагування має дозволити розгорнути до 5000 військових з метою подолання різних типів криз. Для піднесення практичної ефективності планується зміцнити командно-управлінські структури та їх мобільність.

Третій розділ – БЕЗПЕКА (дослівно в документі – SECURE) – спрямований на необхідність покращення здатності ЄС передбачати загрози, гарантувати безпечний доступ до стратегічних доменів і захищати своїх громадян. З цією метою передбачається підвищення розвідувального потенціалу Євросоюзу, планується створити спеціальний гібридний інструментарій ЄС для захисту кіберпростору, для боротьби з маніпулюванням іноземною інформацією та втручанням у внутрішні справи держав. Важливим аспектом є посилення дії ЄС в морській, повітряній та космічній сферах, у тому числі шляхом розробки Космічної стратегії ЄС для безпеки та оборони.

Четвертий розділ – ІНВЕСТУВАННЯ (дослівно в документі – INVEST) – відзначає нагальну потребу більше і краще інвестувати в інноваційні технології, зменшити технологічну та промислову залежність держав-членів ЄС. Тут важливо повністю використовувати співробітництво для спільного розвитку передового військового потенціалу й інвестування в технологічні інновації для оборони та створення ново-

го центру оборонних інновацій у рамках Європейського оборонного агентства.

У п'ятому розділі – ПАРТНЕРСТВО (дослівно в документі – PARTNER) – звернена особлива увага на посиленні співпраці з партнерами глобального та регіонального рівня з метою подолання спільних загроз і викликів. При цьому насамперед треба зміцнювати стратегічне партнерство з НАТО та ООН, з двосторонніми партнерами, які поділяють ті ж цінності й інтереси (США, Норвегія, Канада, Велика Британія, Японія), а також розробити Форум партнерства ЄС з безпеки та оборони.

У висновку до Стратегічного компасу відзначається, що ЄС в умовах великої війни в Європі вживає негайних і безпрецедентних дій. Він разом з партнерами захищає європейський і глобальний порядок безпеки, а також зміцнює свої геополітичні позиції. На перспективу ЄС повинен бути стійкішим до гібридних загроз, кібератак і кліматичних ризиків, природних катаклізмів і пандемій, що є надзвичайно актуально і вагомо для нього як перспективного потужного міжнародного дієвця.

Загалом документ подає необхідний інструментарій для перетворення ЄС у реального гравця глобальної оборонно-безпекової сфери. Закріплення визначення російської агресії в Україну змінило практичний підхід ЄС у бік консолідації зусиль по наданню нам потужної комплексної допомоги. Вагоме значення тут має співпраця держав ЄС з партнерами у рамках колективних домовленостей у Рамштайні і спільність дій з США. На перспективу Стратегічний компас може бути одним із вагомих імпульсів для підвищення рівня і змісту співробітництва між Євроспільнотою і Україною як державою-кандидатом у члени ЄС.

НАТАЛІЯ НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК,

доцент кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ імені Ю.Федьковича, кандидат історичних наук

ТВОРЕННЯ ЧЕРГОВИХ КОНСПІРОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ ЧЕРЕЗ ДИСКРЕДИТАЦІЮ ПОЛІТИКІВ

Четвертий місяць поспіль Україна змушена відстоювати своє право на незалежність у кривавій борні з агресором. Збройний сухопутний наступ супроводжується ракетними обстрілами, блокуванням портів та постійними дезінформаційними вкидами, що фактично перетворилися на дезінформаційний водоспад, який обрушується на кожного, хто потрапляє в інформаційний простір пропагандистів.

Наративи та теми, використовувані російською пропагандою, вражають своєю різноманітністю та типовістю водночас. Більше того, якщо уважно придивитися до тих меседжів, які «випускаються» у мережу, то виявляємо певну системність, спрямовану на формування цілісної картинки, яка дискредитує саму ідею Української держави, нашу суб'єктність на міжнародній арені. Причому робиться це за допомогою окремих інформацій-пазлів, які видаються мало пов'язаними між собою, однак складені разом утворюють єдиний образ.

ДО ПРИКЛАДУ:

У квітні цього року у мережі активно поширювалася інформація, з посиланням на міфічну заяву Пентагона, про те, що Президент України Володимир Зеленський є двоюрідним братом Джорджа Сороса. Незалежні інформаційні агентства, зокрема Reuters

(<https://factcheck.kz/v-mire/pentagon-ne-zayavlyal-hto-vladimir-zelenskij-yavlyaetsya-kuzenom-dzhordzha-sorosa-reuters/>), довели її недостовірність, а Фб позначив її як «неправдиву інформацію» (<https://www.facebook.com/vishnu.kumbhar/posts/4334091546694499>).

Важливо: коротке інфо подавалося зі світлиною, яка повинна була підтвердити родинну схожість між Зеленським та Соросом. І ось тут варто звернути увагу на кілька моментів: 1) наратив для опису поточних подій в Україні у вигідній для Росії подачі, зокрема про прихід до влади так званих «соросят» (<https://ukrcontent.com/reports/sorosyata.-yak-uryad-goncharuka-bulovpisano-v-rosijskij-strategichnij-narativ.html>), що здійснюють недружню до Росії політику та грабують український народ в інтересах Заходу є стратегічним наративом російської пропаганди. Він активно «розганявся» в підконтрольних Росії медіа як в Україні, так і в інших державах світу спершу епізодично (до 2019 року), а потім – системно; 2) ВАЖЛИВО: даний наратив отримав «друге життя» після онлайн-виступу Володимира Зеленського перед Конгресом США, який викликав надзвичайно позитивний відгук як у самих США, так і у світі в цілому. Тож виникає питання щодо цілей подібного кроку розпропаганди та цільової аудиторії, на яку було розраховано поширення подібної дезінформації.

На початку травня почала активно просуватися дезінформація про родинні зв'язки канцлера ФРН Олафа Шольца (<https://voxukraine.org/oglyad-provokatsij-ta-dezinformatsiyi-rf/>). Його справжній дід був працівником залізниці, однак саме прізвище Шольц є досить поширеним у Німеччині, що дозволило російським пропагандистам видати іншого Шольца – Фріца, який воював у складі військ СС та загинув у бою з радянською армією у 1944 році, за діда нинішнього канцлера ФРН. Мета?

І знову: травень 2022 року – відродження застарілого, але не забутого російськими пропагандистами фейку про те, що ніби то діда нинішнього Президента Польщі Анджея Дуди звали Михайлом і він був українським націоналістом та командиром УПА, воював з поляками та брав участь у подіях на Волині 1943 року. Цей фейк спростував сам Аджей Дуда ще 7 років тому (<https://nv.ua/ukr/world/countries/rospropaganda-znovu-rozprovsyudzhuye-feyk-pro-ukrajinskogo-dida-dudi-ostanni-novini-50244899.html>), оприлюднивши інформацію про те, що його справжній дід – Алоїз Дуда – жив у Старому Сончі та помер у 1992 році. Однак звинувачення Президента Польщі у підтримці «українських неонацистів» є логічним для російської пропаганди, яка прагне ізолювати Україну від допомоги країн ЄС, насамперед Польщі, яка є нашим союзником та промотером наших інтересів у світовому співтоваристві.

Три інформації, випущені в інформаційний простір у різний час. Однак якщо подивитися на них як на частинки пазлу однієї картини, то побачимо відверту спробу дискредитації України та її союзників на міжнародній арені та в очах російськомовної аудиторії, яка проживає не лише в РФ, але й в інших державах світу і є «п'ятою колоною» не лише в Україні. Можемо припустити, що ці повідомлення нез'явилися в інформаційному полі випадково чи хаотично. Травень з його 9 травня – сакральний місяць для

росіян. Дискредитація канцлера Німеччини та Президента Польщі відбувалася крізь призму радянського нарративу про події Великої вітчизняної війни. І якщо до цього додати сучасну російську риторику про «необхідність «денацифікації» України», то бачимо, як крок за кроком твориться чергова конспірологічна теорія про «неминучість боротьби російського народу проти «пронацистського» Заходу» з активним використанням традиційних маніпулятивних технологій, у першу чергу, когнітивного спотворення (<https://kfund-media.com/kognityvni-spotvorennya-6-osnovnyh-filtriv-mozku-vid-realnosti/>). І останнє цілком відповідає зовнішньополітичному російському дискурсу та практичним діям Кремля.

P.S. Можна зауважити, що подібні нарративи поширюються переважно для росіян чи то російськомовного населення, які продовжують мислити радянським минулим. Для інших – це просто смішно. Але: Homo Sovieticus та Homo Putinus (дозволю собі запропонувати дане означення) проживають не лише в Росії, але й далеко за її межами. І вони є громадянами ЄС чи інших держав, мають виборчі права, впливають на процес прийняття рішень. Тож розвінчання подібних нарративів та поширення правдивої інформації потребує ще більшої системності та охоплення. І тут кожен наш лайк, кожен коментар, кожне непоширення мають значення.

Фото: <https://kfund-media.com/kognityvni-spotvorennya-6-osnovnyh-filtriv-mozku-vid-realnosti/>

СЕРГІЙ ТРОЯН,
*доктор історичних наук, професор,
 Національний авіаційний
 університет*

НАТАЛІЯ НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК
*к.і.н., доцент кафедри політології
 та державного управління
 ЧНУ імені Юрія Федьковича*

УКРАЇНСЬКА ВІДСІЧ ТОТАЛЬНІЙ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ: ЧОТИРИ МІСЯЦІ

Чотири місяці широкомасштабної збройної агресії Росії в Україні, помноженої на активну інформаційно-психологічну війну РФ проти України, розгорнутої в усьому світі понад 8 років тому, стали своєрідним лакмусом, який продемонстрував істинне обличчя РФ як міжнародного актора, який нехтує встановленими ним самим правилами й принципами заради встановлення глобального домінування.

Наративи російської пропаганди про Україну як державу, що не відбулася, остаточно розвіяні активним наступом російських збройних сил, так само, як і міф про нездоланність російської армії та про нездатність українців відстояти власну землю. Чотири місяці опору, в результаті якого вдалося не лише зупинити повномасштабний військовий наступ ворога, але й досягти переваги в інформаційно-психологічному протистоянні, засвідчили усьому світові, і Росії насамперед, що Україна – це держава, яка відіграє ключову роль у європейській політиці як мінімум.

Відсіч, яку сьогодні дає Україна мілітарному наступу РФ на демократію, фактично надала нашій державі статус держави-захисника євроінтеграційного простору, свободи і гідності європейських народів. І це той фактор, який відіграв вагомий роль у реалізації

євроінтеграційного курсу нашої держави, проголошеного ще у 1990-х роках. За чотири місяці Україна пододала європейський інтеграційний шлях від Асоціації з ЄС без перспективи членства в Спільноті до держави-кандидата в члени Європейського Союзу. І це той необхідний крок, який засвідчує вже сталий політичний діалог та готовність до його подальшого розвитку між Україною та ЄС.

Україна перетворилася в провідного суб'єкта світової політики, який на ділі, насамперед збройним шляхом, захищає міжнародно-правові норми та принципи сучасного світопорядку, європейські та загальнолюдські цінності й ідеали. Враховуючи той факт, що Україна – держава-засновник ООН, можемо вести мову про поштовх до переосмислення ролі ООН у світовій політиці та приведення у відповідність проголошеним цілям і принципам структури самої організації. Останнє вже почалося: повільно, але впевнено. 7 квітня цього року РФ була виключена з Ради ООН з прав людини. Переконані, що це лише початок давно назрілих змін у даній організації.

Широкомасштабний український спротив віроломній і брутальній тотальній російській агресії спричинився до створення потужної міжнародної коаліції для підтримки України.

Переважна більшість країн підтримали Україну, засудивши при цьому політику РФ та здійснювану нею війну в Україні. Більше того, війна вивела на поверхню питання цінностей як фундаменту демократичного ладу. За результатами Євробарометра (квітень, 2022), 55% громадян ЄС повністю підтримують економічні санкції проти Росії в цілому та персональні санкції проти російських олігархів. Окрім того, 41% повністю підтримує заборону мовлення російських каналів у ЄС. І що найважливіше з огляду на джерела наповнення державного бюджету нашого ворога, 45% абсолютно та 40% частково підтримують тезу про те, що ЄС повинен зменшити свою залежність від російського газу та нафти максимально швидко. Тож прийняття шостого пакету санкцій ЄС є виявом єдності європейського громадянського суспільства та влади, з одного боку, та їхньої солідарності з Україною у боротьбі проти домінування Росії на світовій політичній арені, з другого.

У цьому контексті варто наголосити, що й міжнародні фінансові організації об'єдналися довкола України. Від початку

війни Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші системно надають фінансову підтримку та допомогу Україні в її боротьбі з російською агресією. Наша держава отримує гуманітарну, фінансову і, що найважливіше, мілітарну (у вигляді озброєння) допомогу від різних країн – як від близьких сусідів (Польща, Румунія, країни Балтії тощо), так і географічно далеких (США, Канада, Південна Корея, Японія і т.д.), не кажучи вже про західні країни ЄС. Україна та її народ безмежно вдячні своїм друзям і союзникам, які надали і надають як військову, так і гуманітарну підтримку українцям. Особливо сердечна вдячність Польщі та польській спільноті за прихисток і всіляке сприяння понад 4 мільйонам українських біженців і осіб, які потребують захисту від війни.

Наразі «битва за Україну» стала точкою біфуркації для світового політичного розвитку, від якої уже ведемо відлік потужним, кардинальним змінам у сучасній неопостбіполярній системі міжнародних відносин і, особливо, її безпекового чинника.

ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ ВХОДЖЕННЯ ДО ЄС РОЗГЛЯНУЛИ ПІД ЧАС НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Про європейські виміри російсько-української війни, євроінтеграційний шлях України від угоди про асоціацію до визнання та нові перспективи міжрегіонального співробітництва з європейськими партнерами говорили під час міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція України: перспектива входження до ЄС». Учасників та гостей конференції привітали голова Чернівецької обласної військової адміністрації Сергій Осачук, Генеральний консул Румунії в Чернівцях Ірина Лоредана Станкулеску та Почесний консул Латвійської Республіки в Чернівцях Ілля

Хочь.

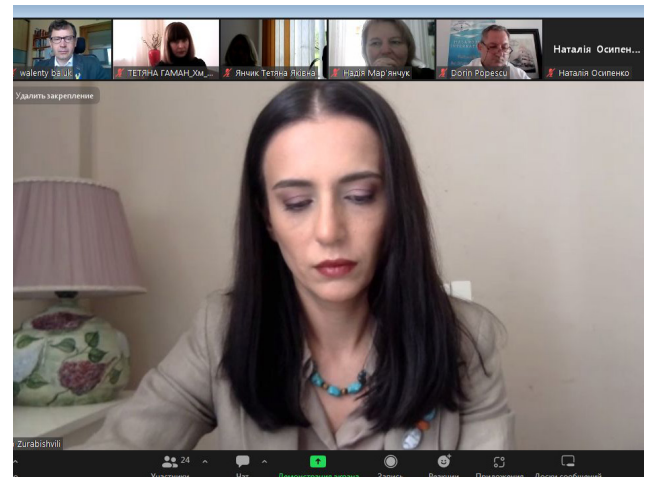
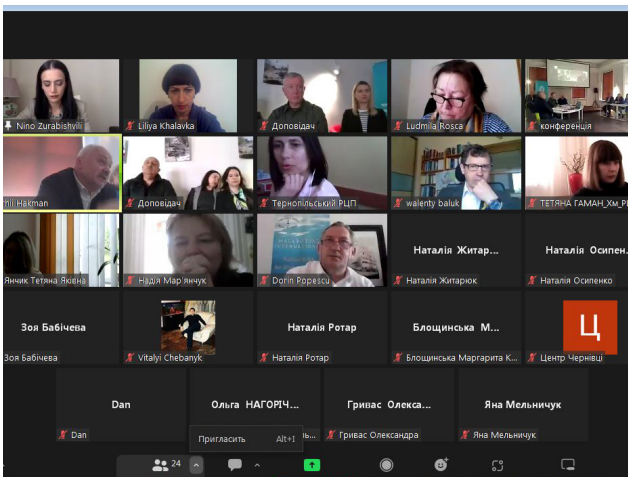
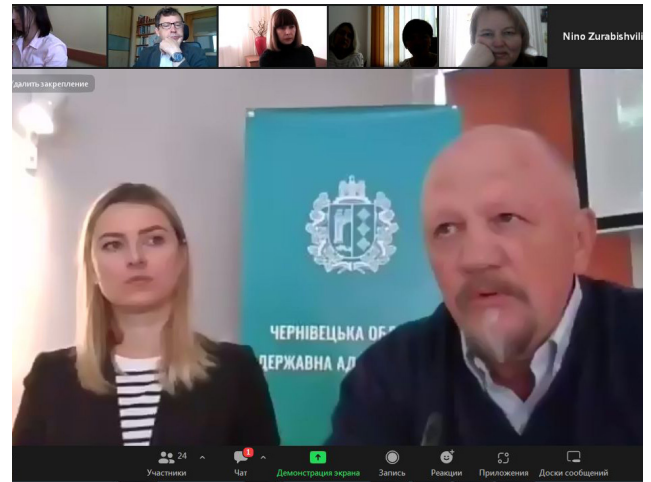
Україна давно визначила для себе стратегічний напрямок євроінтеграції, європейську модель розвитку і відчувала свою європейську приналежність ще задовго до сучасних подій. Героїчний спротив проти російської агресії на практиці показав усьому світу, що наша держава готова захищати свій вибір. І на сьогодні мова йде не лише про віддалені перспективи, а про реальні можливості вступу України до ЄС. Багато європейських держав продемонстрували, що вони є зацікавленими і надійними партнерами нашої країни на цьому шляху.

За словами учасників, зараз Україна сформувалася як політична нація-держава, однак вона ще має важливе завдання сформуватися і як європейська нація-держава, подолавши низку внутрішніх загроз, що можуть стати на заваді подальшому розвитку.

Участь у конференції взяли державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування Чернівецької області, представники центрів підвищення кваліфікації України, науковці, викладачі, аналітики

з України, Грузії, Республіки Молдова, Республіки Польща, Румунії.

Захід організовано Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації, Департаментом комунікації Чернівецької обласної військової адміністрації та науково-дослідницьким інститутом Європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

ВОЛОДИМИР КРИЖАНОВСЬКИЙ, голова Молодіжної ради при Чернівецькій обласній державній адміністрації

МОЛОДІЖНА РАДА: ДВА РОКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Минулого року ми вже спілкувалися з Вами про роботу Молодіжної ради. Минуло не так багато часу, однак кардинально змінилися обставини, і тішить те, що рада продовжує активно працювати. Давайте поговоримо про вашу діяльність у, так би мовити, довоєнний і воєнний період.

У червні нам виповнилося два роки. За цей час вдалося провести багато інформаційних, комунікативних заходів, ми реалізовували свою консультативно-дорадчу функцію. Мене було призначено радником голови обласної державної адміністрації з питань молоді. За нашим клопотанням був призначений радник з молодіжної політики також і в обласній раді. Ми хотіли організувати стажування для молоді в органах влади, адже знаємо, що раніше такі програми діяли, але в умовах воєнного стану ця ініціатива, на жаль, поки що призупинилася. До міської ради писали рекомендації щодо руху транспорту в місті. Також, уже в період воєнного стану, подавали пропозиції щодо удосконалення системи оповіщення в територіальних громадах.

Як працює мережа молодіжних рад?

За останній рік кількість молодіжних рад збільшилася, ми налагодили з ними кращу співпрацю. Зокрема добре об'єднав усіх «Форум молоді Буковини», який відбувся минулого року. Захід, що дуже важливо, ми проводили офлайн, нам вдалося проаналізувати нашу діяльність, напрацювати більше напрямків подальшої роботи, скоординувати наші дії щодо молодіжної політики в області тощо. На сьогодні в територіальних громадах створено 11 молодіжних рад, всі вони активно працюють.

Молодь дуже швидко зорганізувалася, коли стало відомо про російське вторгнення. Як відбувався цей процес?

Звичайно, ніхто з нас не був до цього готовий. Ми працювали в штатному режимі, планували проводити чергове засідання, коли все сталося. Були організовані волонтерські центри, штаби, і ми з перших днів війни долучилися до їх роботи. Багато людей з молодіжної ради працювали на «Олімпії», розвантажували фури. Коли було потреба, нам дзвонили і в нічний час.

Ми збиралися, їхали, розвантажували, зранку йшли на роботу. Було дуже важко, але тоді не було відчутно цієї втоми, всі розуміли, що працюють на благо спільної перемоги, це була основна мета, і ми хотіли допомогти.

Потім, коли управління молоді і спорту було закріплене за новим штабом на вул. Небесної сотні, один із наших комітетів зайнявся збором дитячих та інвалідних візків. Давали оголошення, збирали по територіальних громадах через молодіжні ради, привозили в штаб і вже тут роздавали. Згодом вдалося вийти на партнерів з Румунії. Ми писали офіційне звернення у консульство з проханням надати гуманітарну допомогу у вигляді візків для дітей і людей з інвалідністю. Просили близько сорока, а нам передали навіть більше. Ці візки дуже швидко розійшлися, тому що в них дійсно тоді була велика потреба. Зараз ця робота продовжується, щоправда, вже не в такому посиленому режимі.

В територіальних громадах також діють волонтерські пункти і практично всі члени молодіжних рад є волонтерами.

4 червня у нас відбулося засідання, на якому

ми, власне, підбивали підсумки роботи Молодіжної ради за два роки діяльності, говорили про нашу волонтерську діяльність, вирішували певні організаційні питання. На заході були присутні заступниця голови ОВА Ірина Ісепенко, представники з управління молоді та спорту Іван Гешко та Євгенія Блажевська. Засідання ми проводили, як зазвичай, у змішаній формі, коли частина людей присутня, а частина приєднується онлайн. Це зручно, адже у нас є багато представників з територіальних громад, яким не завжди виходить приїхати, а також є люди, які тимчасово перебувають в інших країнах, тому їм також зручніше під'єднуватися.

До речі, зазначу, що наша молодь, навіть перебуваючи за кордоном, бере активну участь у волонтерській роботі. Наприклад, була дівчинка, яка волонтерила в Бучі онлайн, допомагала, як це можна було.

Також за цей період воєнного стану в нас було кілька благодійних заходів з метою збору коштів для Збройних Сил України. 22 травня на вулиці Ольги Кобилянської ми організували благодійний простір «До перемоги» з ярмарком, різноманітними майстеркласами для дітей та благодійним концертом. Нам вдалося зібрати майже 25 тис. грн., на 23 тис. ми купили квадрокоптер, який передали під Лисичанськ, ще дві спрямуємо, куди буде потреба.

Як взаємодієте з органами влади? Хто, зазвичай, є ініціатором заходів?

Якщо говоримо про простір «До перемоги», то це безпосередньо наш захід, ми займалися його організацією, узгоджували це міською радою, інформували поліцію. Є заходи, які ми робимо спільно з управлінням молоді та спорту ОВА, зокрема в гуманітарному штабі на Небесній сотні теж була проведена серія майстеркласів для дітей-переселенців: вони малювали на шоперах, футболках, горнятках. Як співорганізатори ми ділили між собою роботу: шукали майстринь, запрошували людей. Управління сконтактувало з мережею магазинів «JoiMarket», які надали нам велику кількість канцтоварів для майстеркласу. Ми досить багато заходів проводили спільно, адже коли залучено більше лю-

дей, завжди з'являється більше можливостей і виходить кращий ефект. Загалом у нас теплі стосунки з управлінням, завжди один одному допомагаємо. Звісно, є і якісь спірні моменти, є щось, що нам хочеться змінити – і ми про це говоримо, обґрунтовуємо нашу позицію. І з їх боку немає якогось різкого сприйняття чи заперечення, навпаки – пропонують порадитися, проаналізувати, як це можна краще зробити.

Чи залучаєте до своєї роботи молодь, яка прибула з інших регіонів?

Звичайно. Півтора місяці назад ми підписали угоду з молодіжною радою при Сватівській міській раді. Зараз це тимчасово окупована територія, однак молодіжна рада продовжує працювати, і це для нас такий гарний приклад. Її голова Артем зараз є тимчасово переміщеною особою, він живе у Чернівцях, займається волонтерською діяльністю, відправляє допомогу на Дніпро і на передову. І, власне, збір коштів на квадрокоптер теж був нашою спільною справою.

Нещодавно був проведений нетворкінг для волонтерів, у якому брали участь представники громадських організацій, молодіжних рад області, переселенці, які займаються волонтерством. Говорили про потреби, які є на передовій, про волонтерську роботу, ділилися досвідом. Було багато різних людей, цікавих думок.

Також ми маємо на меті, коли буде оголошуватися добір активістів і членів до молодіжної ради, залучити до нашого активу і тимчасово переміщену молодь. Вони за бажанням зможуть приєднуватися до різних заходів, акцій, втілювати свої ідеї. Тому будемо працювати в цьому напрямку.

Що планується у найближчій перспективі?

Нещодавно було підписане розпорядження голови ОВА про зміни до нашого положення, де зазначено, що у випадку воєнного стану молодіжна рада працює до обрання нового складу після завершення війни. Тож будемо працювати надалі, продовжувати ту роботу, яку ми виконуємо зараз, придумувати щось нове. Сподіваємося, що скоро війна завершиться нашою перемогою.

ОЛЕНА ТАНАСІЙЧУК,
керівник навчального відділу
Чернівецького регіонального центру
підвищення кваліфікації

**У ШЕЛТЕРАХ ПОСТРАЖДАЛІ ВІД ВІЙНИ ЖІНКИ ТА ДІТИ
ОТРИМАЮТЬ КОМПЛЕКСНУ ДОПОМОГУ**

Про механізми, що застосовуються сьогодні для захисту дітей та жінок, які постраждали від російської агресії, розповіла програмна директорка Мережі громадських організацій «Елеос-Україна» Олена Танасійчук під час міжнародної конференції «Чи можливе дитинство під час війни: Права дітей в умовах збройної агресії РФ».

«Організація має осередки в 12 регіонах країни. Щодня близько трьох з половиною тисяч людей, переважна більшість з яких – жінки і діти, отримують від нас гуманітарну допомогу. Крім того, ми облаштували і відкриваємо в місті Хотин шелтер – прихисток для жінок з дітьми для тривалого перебування. Ще один такий шелтер буде відкритий в селищі Лужани», – зазначила вона.

«Кожній дитині потрібні хороші, теплі слова, дітям хочеться сказати: Україна вас любить, Україна про вас дбає. Україна – це кожен з нас, дорослих. Однак мова йде не лише про слова – мова йде про конкретні дії. Я думаю, що коли кожен з нас знайде увагу, знайде тепло і підкріпить це конкретними справами, то ми багато що зробимо для того, щоб наші діти знали, хто вони, на якій вони землі, в якій вони країні», – додала Олена Танасійчук.

Окрім того, за її словами, до організації зараз звертаються жінки, які зазнали насильства. Це дуже важливе питання, яке потребує уваги, тому робота вестиметься та-

кож і в цьому напрямку, аби всі постраждалі отримали належну підтримку і допомогу.

Ми поспілкувалися з пані Оленою більш детально, і вона розповіла про те, як організована робота шелтерів. Передаємо пряму мову:

«Шелтер у Хотині розрахований на 27-30 місць і на довготривале перебування – від 3 до 6 місяців. Там створені належні умови для життя, є достатня кількість санітарних, побутових приміщень, щоб люди могли поспати, приготувати собі їжу. Ми прийняли для себе таку стратегію, оскільки побачили, що розгорнуто багато гуртових поселень, але всі вони, в основному, облаштовані в садочках, школах, спортзалах. Це дуже добре, насправді, адже був великий вплив людей, які вимушено покинули свої домівки і яких треба було прихистити, але зрозуміло, що цю інфраструктуру, в основному освітню і культурну, рано чи пізно треба буде вивільнити. Окрім цього в таких приміщеннях, зазвичай, невеликий доступ до туалету, не завжди є душ, пральні машинки тощо. Тому ми вирішили, що будемо орієнтуватися на людей, яким нема куди повертатися, в яких немає житла через російську агресію і, відповідно, створювати для них максимально комфортні і затишні умови, щоб вони могли залишитися довше.

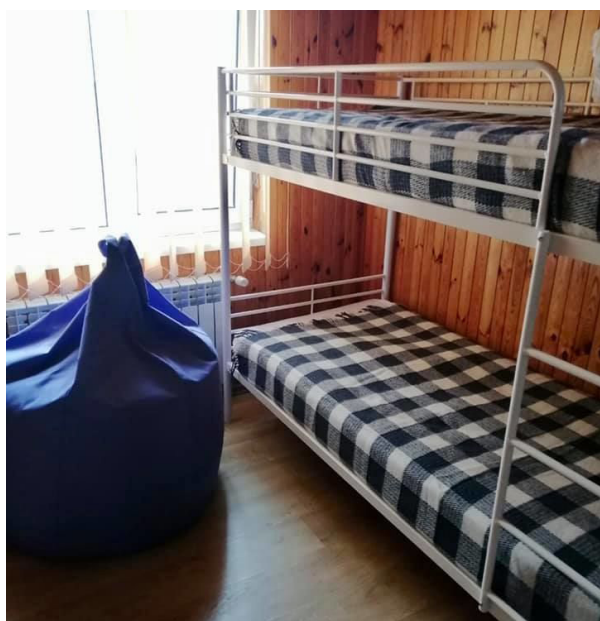
У шелтері також будуть працювати соціальні працівники та психолог, які вже набрані і зараз проходять навчання. Таким чином люди, які перебуватимуть тут, зможуть отримати не тільки дах над головою, а ще й повноцінну психологічну і соціальну допомогу та

підтримку.

Щодо шелтера, який планується до відкриття в Лужанах, то це лише старт ремонтних робіт. Він буде більший за місткістю, там зможе проживати близько 80 людей, яким також надаватиметься комплексна соціальна і психологічна допомога.

Окрім Чернівецької області, наша організація працює також в інших регіонах, зокрема до відкриття готуються шелтери у Рівненській і Івано-Франківській областях. Всі вони мають назву «Шелтер Святої Ольги».

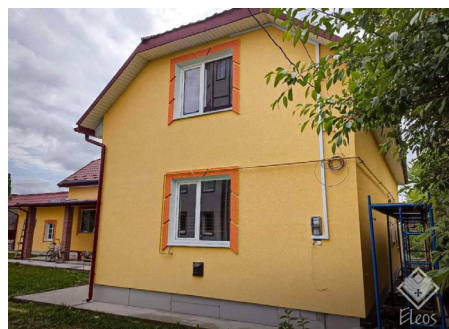
Питання шелтерів для нас дуже непросте, тому що рік тому ми заснували «Шелтер Святої Ольги» в Бучанській територіальній громаді, і він мав на меті допомогти жінкам та жінкам з дітьми, які постраждали від домашнього і гендерного насилля. На момент повномасштабного вторгнення там перебували жінки з дітками, і завдяки наполегливій і дуже інтенсивній роботі нашого персоналу вдалося евакуювати їх всіх впродовж перших двох днів, 24 і 25 лютого. Чесно кажучи, ми навіть боялися сподіватися, що шелтер вціліє, але як не дивно, у нього були тільки незначні пошкодження даху, хоча всі будівлі навколо зазнали досить значних руйнувань. Наступного місяця ми плануємо відновити там роботу і будемо приймати жінок з дітками двох цільових груп: тих, хто зазнав насильства, і тих, хто втратив житло і зараз відбудовується (маються на увазі місцеві мешканці, з Бучанської громади та сіл

навколо).

Наша стратегія – це комплексна допомога. Ми маємо дуже гарні партнерські стосунки з різними міжнародними організаціями, завдяки підтримці яких шелтери працюють. Це МФ «Відродження» та International Orthodox Christian Charities (IOCC). Є також у нас партнерами й українські організації, наприклад, «100% життя», які нам дуже допомагають із облаштуваннями, з ремонтом, з тим, щоб ми мали змогу в кожному шелтері проводити швидке тестування на ВІЛ, на коронавірус тощо. Тобто певні медичні елементи в нашій роботі також присутні.

Окрім того, ми налагоджуємо стосунки із соціальними службами на місцях, із владою, з лікарями, зі школами, з дитячими садочками, з центрами зайнятості. Наша мета – допомогти людям, які опинилися в ситуації гострої кризи і втратили все, що мали. Стабілізувати, допомогти їм відчутися себе в безпеці, відчутися себе захищеними, показати, що вони не покинуті напризволяще, ресоціалізувати їх. В ідеалі ми мріємо, що нам вдасться допомогти їм знайти роботу чи започаткувати власний бізнес, щоб потім ці люди могли зняти чи придбати власне житло. Кінцева мета – повернути людей до соціуму і нормального життя, наскільки це можливо.»

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУКОВИНИ ОТРИМАЛИ ТЕХНІКУ ДЛЯ 5 МОБІЛЬНИХ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ВРАЗЛИВИХ ГРУП

За проектом «Створення 5 мобільних Центрів соціально-побутових послуг для внутрішньо переміщених осіб та вразливих груп населення Чернівецької області» у Хотинській, Вижницькій, Новоселицькій, Сторожинецькій, Чернівецькій громадах закупили відповідне обладнання: пральні машини, машини для сушіння одягу, облаштовано місця для розігріву їжі. Вказана побутова техніка передана на баланс організацій-партнерів, які зможуть мобільно передавати її до найбільш заселених прихистків на території своєї громади. Загалом станом на початок червня вказаним обладнанням користується 321 особа.

«Очікуємо, що це буде першим етапом роботи, адже плануємо спільно з партнерами і надалі забезпечувати базові послуги у громадах: побутові, психологічні консультації та юридичну допомогу», - каже керівниця проекту Тетяна Мосін.

Голова організації-партнера «Ми з України» Юлія Калашнікова зазначає, що обладнання також буде використовуватись для проведення кулінарних майстеркласів для дітей 6-16 років: *«Майстеркласи покликані допомогти дітям, які постраждали від війни, психологічно розвантажитись, отримати психосоціальну підтримку».*

Кількість переселенців постійно змінюється, адже хтось виїжджає, хтось, навпаки, заселяється, тож громадські організації-партнери зможуть передавати обладнання туди, де воно буде найбільш необхідним.

«Такі центри - це не тільки можливість приготувати їжу, попрасти чи висушити одяг, а й згуртуватися, звести нові знайомства, знайти друзів та дізнатися багато цікавого. Адже в неформальній обстановці люди легше йдуть на контакт та діляться

своїми знаннями та досвідом. Наразі в наших населених пунктах є багато ВПО, які приїжджають і шукають прихисток. І всі вони мають свою історію, своє захоплення, хобі чи знання, якими з радістю б поділились. Тому даний центр це не тільки про задоволення соціальних потреб, а й про людські відносини та спілкування. А це наразі дуже важливо», - каже керівниця ГО «Центр розвитку громад: Ідея, Дія, Результат» Галина Єрема.

Партнерами проекту стали громадська організація «Центр розвитку громад: Ідея, Дія, Результат» (Вижницька ТГ), комунальна установа «Агенція розвитку міста» Хотинської міської ради (Хотинська ТГ), громадська організація «Новоселицька агенція економічного розвитку та транскордонної співпраці» (Новоселицька ТГ), громадська організація «Ми з України» (Сторожинецька ТГ).

Діяльність здійснювалась у рамках проекту «Термінова підтримка ЄС для громадянського суспільства», що впроваджується ІСАР Єднання за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Тетяна Мосін, керівниця проекту «Створення 5 мобільних Центрів соціально-побутових послуг для внутрішньо-переміщених осіб та вразливих груп населення Чернівецької області», ГО «Фонд «Буковина інноваційна».

СВІТЛАНА ШАРАГОВА,
керівник навчального відділу
Чернівецького регіонального центру
підвищення кваліфікації

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРОПОНУЄ НОВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ТА ОНОВЛЕНУ ТЕМАТИКУ СЕМІНАРІВ**

Незважаючи на режим воєнного стану, продовжується робота щодо підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Національне агентство України з питань державної служби провело опитування публічних службовців і за його результатами сформувало відповідні теми, які будуть актуальними для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в їхній професійній діяльності під час дії воєнного стану, а також у післявоєнний період.

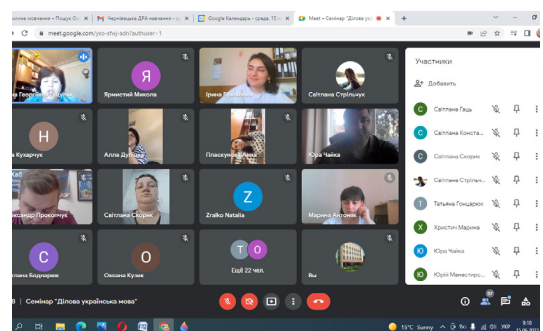
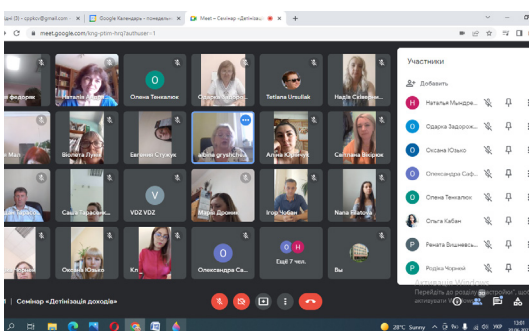
Відповідно до цього переліку тем, а також згідно з результатами моніторингу, який здійснював безпосередньо наш заклад (деталі за посиланням: <http://cprk.cv.ua/index.php?cid=1936&page=1> - авт.), ми адаптували наш план-графік до вимог Нацдержслужби та затвердили його відповідним розпорядженням Чернівецької обласної військової адміністрації.

Навчання буде проводитися за дистанційною формою в режимі онлайн і в асинхронному режимі. Асинхронний ре-

жим передбачає самостійне опрацювання матеріалу з подальшим контролем у вигляді підсумкового тестування і отриманням сертифіката. На освітній платформі Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації наразі розроблено програми «Нові аспекти нормативно-правових актів, що регламентують діяльність органів державної влади в умовах воєнного стану» та «Кібербезпека». Навчання стартувало 6 червня і триватиме до 20 червня 2022 року. Це нова для нас форма, вона є доволі зручною для слухачів, адже дозволяє навчатися у будь-який час, тому ми будемо продовжувати працювати в цьому напрямку і розробляти нові курси.

Окрім того, заплановано низку короткострокових семінарів, які будуть проводитися в режимі онлайн відповідно до плану-графіку Центру (ознайомитися з ним можна на сайті cprk.cv.ua)

Тому запрошуємо державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування долучатися до наших семінарів і удосконалювати свої знання у тих чи інших сферах.

ЯНА МЕЛЬНИЧУК,

*начальник відділу моніторингу
навчання та комунікацій
Чернівецького РЦПК*

ВИВЧЕНО ПОТРЕБИ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації (далі – Центр) проведено опитування серед державних службовців районних державних адміністрацій Чернівецької області, Чернівецької обласної військової адміністрації та територіальних управлінь центральних органів влади в Чернівецькій області. Мета дослідження полягала у вивченні потреб даної категорії посадовців у професійному навчанні в умовах воєнного стану.

Під час дії воєнного стану державні службовці, як й інші громадяни, зазнали певних змін щодо умов свого життя та професійної діяльності. Навіть у цих складних умовах державні службовці продовжують здійснювати свої професійні обов'язки та забезпечувати стабільне функціонування органів влади. В цій ситуації Центр намагається адаптувати свою діяльність до нових умов та забезпечити підвищення кваліфікації, що вимагають оновлення знань, умінь та навичок, постійного вдосконалення та навчання цих категорій державних службовців.

Під час опитування респондентам було запропоновано надати відповіді на кілька запитань (на окремі з них надана можливість дати кілька варіантів відповідей) щодо:

- потреби у підвищенні свого професійного рівня в умовах воєнного стану;
- можливих та зручних для службовців

форм підвищення кваліфікації;

- визначення компетенцій за якими службовці хотіли б підвищити кваліфікацію під час дії воєнного стану;
- вибору найбільш актуальних тем підвищення кваліфікації в умовах воєнного стану.

Участь у опитуванні була виключно анонімною та добровільною, а його результати використовуються та будуть використовуватись лише в узагальненому форматі з метою удосконалення системи якості надання освітніх послуг в Чернівецькому регіональному центрі підвищення кваліфікації.

Опитування проводилося з використанням онлайн сервісу Google Forms.

В опитуванні взяли участь 390 державних службовців.

Визначаючи актуальні напрями (теми) підвищення кваліфікації під час дії воєнного стану, респонденти відзначали необхідність вивчення питань щодо:

- проходження державної служби в умовах воєнного стану;
- цифрової грамотності;
- основних змін в законодавстві під час воєнного стану;
- професійних знань;
- пенсійного забезпечення;
- комунікації та взаємодії;
- прийняття ефективних рішень;
- інформаційної безпеки.

Слід відзначити переважання потреб респондентів у знаннях і вміннях з цивільного захисту, подолання стресового стану та надання першої медичної допомоги. Це свідчить про певні зміни в усвідомленні державними службовцями потреб у професійному навчанні. Для здійснення професійної діяльності першочергово важливим стає фізичний і психологічний стан людини, можливість захистити себе і оточуючих.

Респонденти мали можливість висловити свої пропозиції та побажання щодо організації покращення освітньої діяльності Центру в умовах воєнного стану. Серед основних пропозицій можна виділити наступні:

- розмістити на платформах Центру роздаткові матеріали з тематики проведених семінарів, відеолекцій;
- проводити навчання як в офлайн, так і в онлайн режимі, використовуючи синхронну та асинхронну форму навчання;
- узагальнювати та надавати практичні рекомендації за результатами проведених занять та комунікативних заходів;
- адаптувати тематику занять до умов воєнного стану;
- проводити окремі семінари та тренінги з психологічної допомоги в умовах війни;

За результатами проведеного анкетування щодо вивчення потреб у професійному навчанні в умовах воєнного стану можемо зробити кілька висновків:

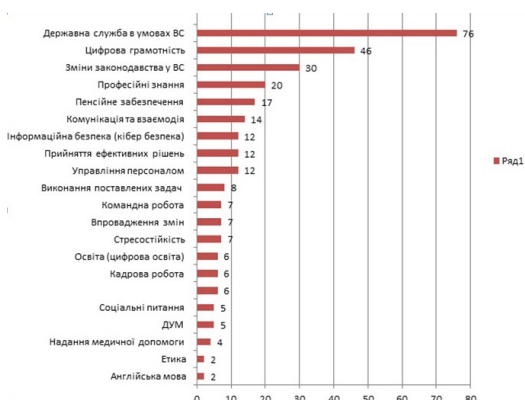
переважна більшість опитаних респондентів (68,2 %) вважають необхідним

навіть під час воєнного стану підвищувати свій професійний рівень;

посадовці виявляють бажання поєднувати різні форми підвищення кваліфікації: онлайн навчання в режимі реального часу одночасно з іншими учасниками навчального процесу (дистанційне навчання в синхронному режимі), індивідуальне онлайн навчання в зручному для слухача часовому режимі (дистанційне навчання в асинхронному режимі), а також самоосвіта. Вони її є найбільш затребуваними та доступними видами професійного навчання в умовах воєнного стану, що Центр може забезпечити, використовуючи різні технології дистанційного навчання.

Зважаючи на відповіді респондентів, щодо найбільш актуальних тем підвищення кваліфікації в умовах воєнного стану, працівникам Центру необхідно внести певні зміни в тематику запропонованих семінарів та тренінгів з підвищення кваліфікації.

Отже, потреба у професійному навчанні в період дії воєнного стану та після його припинення є необхідною, оскільки набуття нових компетентностей та підвищення свого професійного рівня є важливими, а також залишається необхідність виконання індивідуальної програми професійного розвитку державних службовців. Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації готовий адаптуватися до нових, швидко змінюваних умов часу, та забезпечити реалізацію освітнього процесу, з використанням технології дистанційного та офлайн навчання.

Графік 1

